

Stavovi učenika o višednevnim aktivnostima: škola u prirodi i izviđačka kolonija

Ljubojević, Maja

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:566356>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-03**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE

Maja Ljubojević

**STAVOVI UČENIKA O VIŠEDNEVNIM AKTIVNOSTIMA:
ŠKOLA U PRIRODI I IZVIĐAČKA KOLONIJA**

Diplomski rad

Zagreb, rujan, 2023.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE

Maja Ljubojević

**STAVOVI UČENIKA O VIŠEDNEVNIM AKTIVNOSTIMA:
ŠKOLA U PRIRODI I IZVIĐAČKA KOLONIJA**

Diplomski rad

Mentorica rada:

Doc. dr. sc. Srna Jenko Miholić

Zagreb, rujan, 2023.

Sadržaj

SAŽETAK

SUMMARY

1.	UVOD	1
2.	KINEZILOŠKA AKTIVNOST DJECE NIŽIH RAZREDA OSNOVNE ŠKOLE.....	2
3.	DOSADAŠNJA ISTRAŽIVANJA	4
4.	IZVANNASTAVNE I IZVANŠKOLSKE AKTIVNOSTI	6
5.	ŠKOLA U PRIRODI.....	9
5.1.	<i>Organizacija.....</i>	<i>10</i>
5.2.	<i>Priprema učenika i roditelja.....</i>	<i>12</i>
5.3.	<i>Važnost uključivanja osjetila</i>	<i>13</i>
5.4.	<i>Važnost igre u prirodi</i>	<i>14</i>
5.5.	<i>Metodička orijentacija izvanučioničke nastave.....</i>	<i>14</i>
5.6.	<i>Praktičan rad</i>	<i>15</i>
5.7.	<i>Zadatak škole u prirodi</i>	<i>15</i>
6.	IZVIĐAČKI POKRET	17
6.1.	<i>Temeljne karakteristike izviđačkog pokreta.....</i>	<i>18</i>
6.2.	<i>Skautska (izviđačka) metoda.....</i>	<i>19</i>
7.	IZVIĐAČI U HRVATSKOJ	25
7.1.	<i>Povijest Saveza izviđača Hrvatske</i>	<i>25</i>
7.2.	<i>Program za djecu i mlade Saveza izviđača Hrvatske.....</i>	<i>26</i>
7.3.	<i>Istaknuti dijelovi Programa za djecu i mlade.....</i>	<i>28</i>
8.	IZVIĐAČKA KOLONIJA ZA POLETARCE I PČELICE	32
9.	METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	34
9.1.	<i>Cilj istraživanja.....</i>	<i>34</i>
9.2.	<i>Uzorak ispitanika</i>	<i>34</i>
9.3.	<i>Uzorak varijabli – Upitnik</i>	<i>36</i>
9.4.	<i>Metode obrade podataka.....</i>	<i>42</i>
10.	REZULTATI I RASPRAVA.....	43
10.1.	<i>Ocjene aktivnosti prema interesima učenika</i>	<i>43</i>
10.2.	<i>Prednosti škole u prirodi i izviđačke kolonije prema stavovima učenika.....</i>	<i>45</i>
10.3.	<i>Nedostaci prema stavovima učenika.....</i>	<i>46</i>
10.3.1.	<i>Škola u prirodi.....</i>	<i>46</i>
10.3.2.	<i>Izviđačka kolonija</i>	<i>47</i>
10.4.	<i>Prijedlozi učenika za poboljšanje aktivnosti</i>	<i>48</i>
10.4.1.	<i>Škola u prirodi.....</i>	<i>49</i>
10.4.2.	<i>Izviđačka kolonija</i>	<i>50</i>
10.5.	<i>Škola u prirodi ili izviđačka kolonija? Zašto?</i>	<i>51</i>
11.	ZAKLJUČAK	53
LITERATURA		54
PRILOG.....		56
	<i>Prilog 1. - Izjava o izvornosti rada</i>	<i>56</i>

Stavovi učenika o višednevnim aktivnostima: škola u prirodi i izviđačka kolonija

SAŽETAK

Cilj istraživanja je saznati mišljenje učenika o prednostima i nedostacima škole u prirodi i izviđačke kolonije. Istraživanje je provedeno na učenicima četvrtih i petih razreda osnovne škole koji su sudjelovali u školi u prirodi i na izviđačkoj koloniji za poletarce i pčelice. Za prikupljanje podataka koristio se anketni upitnik.

Dobivenim rezultatima pokazano je da postoji statistički značajna razlika u zadovoljstvu ispitanika između aktivnosti škola u prirodi i izviđačka kolonija te je izviđačka kolonija prikupila više glasova. Proveden test o proporciji koji pokazuje da postoji statistički značajna razlika u udjelima ispitanika iz pojedinih izviđačkih udruga. Najviše ispitanika dolazi iz Družine izviđača „Golub mira“ iz Zagreba, dok je značajno manji broj ispitanika iz ostalih izviđačkih udruga. Provedenim testom o proporciji nije pronađena značajna statistička razlika u udjelima među spolovima. Prema dobivenim rezultatima obzirom na ocjene aktivnosti prema interesima učenika, ispitanici su većinom jako zadovoljni ponuđenim aktivnostima koje se najčešće provode u školi u prirodi i na izviđačkoj koloniji. Igre na otvorenom prostoru i večernje aktivnosti prikupile su najbolje ocjene učenika, dok najmanje interesa iskazuju prema karaokama i štafetnim igrama. Ispitanici su većinom jasno izrazili svoja mišljenja o prednostima i nedostacima obje višednevne aktivnosti. Veliku važnost pridaju organizaciji i trajanju aktivnosti, zanimljivosti sadržaja i međuljudskim odnosima. Uz pomoć otvorenih pitanja prikupljeni su prijedlozi učenika za približavanje sadržaja planiranih aktivnosti njihovim interesima s ciljem povećanja zadovoljstva i sudjelovanja učenika na višednevnim aktivnostima. Iz sveukupno dobivenih rezultata može se zaključiti da izbor aktivnosti ima utjecaj na zadovoljstvo učenika te se potiču daljnja istraživanja sličnog sadržaja.

Ključne riječi: djeca, interesi, obrazovanje, odgoj, zadovoljstvo

Students' attitudes to multi-day field trips: school field trip and scout camp

SUMMARY

The aim of this paper is to examine the attitudes of students about the advantages and disadvantages of school trips and scout summer camps. This research was conducted on the 4th and 5th graders of elementary school that participated in a school field trip or a scout summer camp. For the purposes of collecting data, the author used a questionnaire.

The results obtained show a statistically significant difference between the two activities: a school field trip and a scout summer camp, where the scout summer camp proved to be a bigger success among the students and got more votes. The questionnaire offers a statistically significant difference between the numbers of examinees according to the scout group they belong to. Most of the examinees belong to a Scout group from Zagreb, called "Golub mira", while a significantly small number of them belongs to other scout groups. The questionnaire presented no significant difference in results between male or female examinees and their answers. Analysing the results that present the ranking of the activities according to their interests, the examinees were pleased with the activities offered on a school field trip or a scout summer camp. Activities that got the majority of the votes were outdoor games and evening activities, while relay games and karaoke proved to be the least popular. The examinees offered their opinion on the advantages and disadvantages of both types of multi-day activities. They stressed the importance of the organization and duration of each activity as well as their popularity and the amount of social interaction. For the purposes of improving satisfaction and participation of students according to their personal interests, the author used open-ended questions in order to collect students' ideas and suggestions. Having in mind the results obtained, the choice of the programme activities planned has a great influence on the satisfaction of students and motivates them to explore such areas further in life.

Key words: education, children, interests, satisfaction

1. UVOD

Djeca osjećaju veliku potrebu za tjelesnom aktivnošću pomoću koje na pozitivan način nesvjesno utječu na vlastiti rast i razvoj. Uz postojeću nastavu Tjelesne i zdravstvene kulture djeca se mogu uključiti i u razne izvannastavne i izvanškolske aktivnosti. Ponuda izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti razlikuje se na lokalnoj razini. Najčešće izvannastavne aktivnosti su: čitateljski klub, zbor, sportska skupina, ples, eko grupa i slično. Pojedine škole nude izviđače kao izvannastavnu aktivnost, ali se izviđački program u punoj mjeri može ostvariti isključivo kao izvanškolska aktivnost. Više riječi o izvanškolskom izviđačkom radu nalazi se u nastavku ovoga rada. Neke od ostalih izvanškolskih aktivnosti su: mažoretkinje, nogomet, košarka, tenis, dramske skupine i slično. Učenici povremeno odlaze na organizirane izlete ili natjecanja. Izleti se razlikuju po broju dana njihova trajanja, prema tome mogu biti poludnevni, jednodnevni ili višednevni.

Višednevne aktivnosti oblik su izvanučioničke nastave koja zahtijeva dužu i složeniju organizaciju sukladno količini dana provedbe aktivnosti. Postoje razne vrste višednevnih aktivnosti, a u ovome radu spominju se škola u prirodi i izviđačka kolonija za poletarce i pčelice. Obje aktivnosti provode se u čvrstom objektu. Škola u prirodi održava se do 5 radnih dana za razliku od izviđačke kolonije koja se najčešće provodi u rasponu od 5 do 7 dana. Na izviđačkoj koloniji mogu sudjelovati svi učenici uzrasta razredne nastave dok školu u prirodi pohađaju samo učenici uzrasta 3. i 4. razreda osnovne škole (OŠ). Pojedini učenici pohađaju *Izviđače* kao izvanškolsku aktivnost. Kampiranja i logorovanja nisu primjerene aktivnosti za učenike nižih razreda osnovne škole i zato pojedine izviđačke udruge za taj uzrast organiziraju koloniju. Kolonija je slična izvannastavnoj aktivnosti *škola u prirodi* na kojoj se provodi Program za djecu i mlade primjeren dobnoj kategoriji i u skladu sa Skautskom (izviđačkom) metodom.

Višednevne aktivnosti nisu obvezne. Učenicima je potrebno ponuditi njima zanimljiv sadržaj kako bi se odlučili za određenu aktivnost. Provedeno je nekoliko istraživanja sličnog sadržaja, ali istraživanja na ovu temu do sada nisu provedena, a stručne literature o navedenim višednevnim aktivnostima je jako malo. Navedeni razlozi probudili su interes autorice za nastanak ovoga rada. Cilj istraživanja je saznati mišljenje učenika o prednostima i nedostacima škole u prirodi i izviđačke kolonije.

2. KINEZIOLOŠKA AKTIVNOST DJECE NIŽIH RAZREDA OSNOVNE ŠKOLE

Jedna od najosnovnijih ljudskih funkcija je čovjekovo kretanje. Tjelesna aktivnosti tijekom djetinjstva omogućuje razvoj osnovnih motoričkih vještina, doprinosi zdravlju i potiče zdrav aktivan život. Djecu je potrebno tjelesno angažirati kroz aktivnu igru jer su prirodno stvorena da budu aktivna što doprinosi njihovu razvoju. Sve češće kod djece i mladih dolazi do narušavanja psihofizičke ravnoteže, poremećaja u ponašanju i drugih oboljenja zbog nedostatka kretanja (Prskalo i Sporiš, 2016: 188). Osposobljavanje za budućnost jedna je od zadaća odgojnog sustava. Mnoga djeca i mladi provode previše slobodnog vremena ispred digitalnih uređaja, ne kreću se i nezdravo se hrane. Posljedica takvog načina života je prekomjerna tjelesna težina koja dovodi do mnogih bolesti. Stres je postao svakodnevica i najmlađim uzrastima. Prevencija je upravo u tjelesnoj aktivnosti kroz razne kineziološke programe. Vrlo je važno da se tjelesna aktivnost odvija pravilno i uz stručnu pomoć kako ne bi došlo do ozljeda. Kineziološka aktivnost je najvažnija u djetinjstvu jer se tada stvaraju navike za zdrav način života i ima izraziti utjecaj na tjelesni razvoj (Prskalo i Sporiš, 2016: 187).

Djeca često uče po modelu svojih roditelja preuzimajući njihove stavove prema okolini, načinu života, vježbanju, kretanju i slično. Djetetova navike se naglo mijenjaju polaskom u školu, sloboda kretanja se ograničava i suočava se s novom sredinom. Sve te promjene stvaraju stresnu situaciju za dijete. Učitelj ima mogućnost utjecati na socijalizaciju djece, uključiti kineziološke sadržaje i kompenzirati manjak kretanja dosljednom primjenom organizacijskih oblika rada (Prskalo i Sporiš, 2016: 131). Prilikom organizacije i provedbe tjelesne aktivnosti potrebno je voditi računa o opterećenosti djece jer su njihove kosti i organi za disanje još u razvoju. Preveliko opterećenje tjelesnom aktivnošću može naštetiti djetetu, dok nedostatak aktivnosti usporava prirodni tjelesni razvoj i zato je potrebno pronaći ravnotežu. Osjetljivost djeteta se smanjuje paralelno s njegovim odrastanjem. Nagli rast u visinu prestaje u osmoj godini života i tada započinje rastu u širinu. Igre tada postaju življe, vlastita želja dolazi do izražaja i pokreti se sve više usklađuju. Veliki polet i samopouzdanje specifično je u toj dobi. Djeca će rado gledajući roditelje kako odrađuju neki teži fizički posao ponuditi svoju pomoć ipak njihov organizam još nije u potpunosti razvijen. Roditelji i ostali koji se nađu u sličnoj situaciji, trebaju imati u vidu da djeca nemaju potrebne kvalitete za

savladavanje težih fizičkih i psihičkih poslova. Iskazanu dobru volju djeteta treba cijeniti i pohvaliti, ali mu ponudu treba odbiti i pronaći neki lakši posao sukladno njegovim mogućnostima kako bi se osjećalo korisnim (Katić-Podgorski, 1987: 8).

Načelo postepenosti bitno je primjenjivati i kod tjelesne aktivnosti tako da se započne s kraćim trajanjem, manjim intenzitetom i frekvencijom te ih se postepeno povećava. Djeca i mladi ljudi bi trebali najmanje dva puta tjedno sudjelovati u tjelesnoj aktivnosti (Prskalo i Sporiš, 2016: 189). Kvaliteta i kvaliteta rada ovise o raspoloživom vremenu za vježbanje. Strukovne organizacije preporučuju minimalnu satnicu od jednog sata dnevno za nastavu Tjelesne i zdravstvene kulture u primarnom obrazovanju (Prskalo i Sporiš, 2016: 126). Prema kurikulumu za nastavni predmet Tjelesne i zdravstvene kulture za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2019) učenici od 1. do 3. razreda osnovne škole godišnje imaju 105 sati Tjelesne i zdravstvene kulture, dok u 4. razredu osnovne škole imaju 70 sati godišnje. Već je u tim podacima vidljiv razmjer između preporuke i realne situacije u nastavnom procesu. Učitelji bi svoje učenike trebali usmjeriti i potaknuti na dodatnu tjelesnu aktivnost koju mogu dobiti zahvaljujući izvannastavnim i izvanškolskim aktivnostima.

Endogeni i egzogeni čimbenici utječu na rast i razvoj. Djevojčice i dječaci se do puberteta razvijaju usporedno. Razvoj pojedinih motoričkih sposobnosti različit je u odnosu na dob. Fleksibilnost djevojčica omogućuje im lakoći i gracioznost pokreta te bolju zglobnu pokretljivost u odnosu na dječake. Motorička učinkovitost dječaka mlađih dobnih skupina vidljiva je u većoj snazi trupa i eksplozivnosti te koordinaciji. Visoki intenzitet u razvoju dinamične sposobnosti očitovanja snage potrebno je izbjegavati do završetka rasta (Prskalo i Sporiš, 2016: 123).

3. DOSADAŠNJA ISTRAŽIVANJA

Na temelju dostupne literature ne postoji istraživanje na temu ovog diplomskog rada. Slično istraživanje povezano sa školom u prirodi u kojoj je naglasak bio na učenju skijanja, provedeno je 2022. na temu: „Škola u prirodi, zašto?“. Kroz anketni upitnik istraživalo se mišljenje učenika o sadržajima koji su se provodili u školi u prirodi. Istraživanje je provedeno na 58 učenika i učenica šestih razreda osnovne škole. Prvim upitnikom ustanovljeno jer da 35% učenika skija prvi put u životu, a na kraju škole u prirodi proveli su još jedan upitnik u kojem su ustanovili koje aktivnosti su u okviru interesa učenika. Skijanje je ispala najzanimljivija aktivnost za 32% učenika dok za pohod nitko nije glasao (Tomažič, 2022). Škola u prirodi o koja se spominje u ovome radu namijenjena je nižim razredima osnovne škole, kao i izviđačka kolonija. Pronađena su dva diplomatska rada izviđačkog sadržaja koja nisu usko povezana s ovim diplomskim radom, ali pokazuju kvalitetu sudjelovanja djece u izviđačkim aktivnostima.

Jakolić (2022) je u svrhu svojeg diplomskog rada provela kvalitativno istraživanje na dvije fokusne grupe ispitujući izviđačke voditelje koji su tijekom djetinjstva bili primatelji Programa za djecu i mlade Saveza izviđača Hrvatske. Istraživanjem je pokazala koji su utjecaj, prema stavovima ispitanika, imale izviđačke aktivnosti na njihov kasniji život i kako opisuju utjecaj istih na djecu i mlade. Ispitanici su za pozitivne ključne komponente u izviđačkom radu istaknuli: holistički pristup pojedincu, život u grupi, iskustveno učenje i učenje praktičnih vještina, inicijativu pojedinca, poticanje međuljudskih odnosa i samoorganizaciju. Također su naglasak stavili na prilagođenost dobnoj kategoriji, uključenost u zajednicu, kontinuitet u radu i poticanje razvoja vještina kod djeteta. Sve navedeno spada u elemente Skautske (izviđačke) metode. Prema tome, izviđački voditelji naglasak stavljaju na njeno pravilno korištenje. Negativnu stranu pronašli su u velikom ulogu vremena, nedostatku financijskih sredstava, mogućoj nepotpunoj provedbi Skautske (izviđačke) metode, količini stresa koju doživljavaju izviđački voditelji, nedostatku veće podrške javnosti te nedostatku stručnjaka poput pedagoga i psihologa. Utjecaj izviđačkog pokreta na djecu i mlade usprkos svim nedostacima pokazao se veoma djelotvoran. Ispitanici u velikoj mjeri primjećuju pozitivan utjecaj sudjelovanja na izviđačkim aktivnostima u djetinjstvu na njihov cjelokupan razvoj i stvaranje osobnog identiteta kojeg u potpunosti prihvaćaju. „Nadalje,

jedan od očitih pokazatelja utjecaja na njihov odrasli život je i razvoj motivacije za preuzimanje uloge izviđačkog voditelja.“ (Jakolić, 2022: 37).

Šiljković, Rajić i Bertić (2007) proveli su istraživanje na temu: „Izvanškolske i izvanškolske aktivnosti“. Ispitanici su bili učenici nižih razreda osnovne škole. Rezultati istraživanja pokazali su da u svim aktivnostima, osim sportskih, sudjeluje više djevojčica u odnosu na dječake. Dječaci su najviše uključeni u sportske aktivnosti bez obzira na dob, dok su djevojčice u sportske aktivnosti najviše uključene u drugom i četvrtom razredu osnovne škole.

Ostala istraživanja slične tematike nisu pronađena i to je stvorilo poticaj za pisanjem ovog diplomskog rada.

4. IZVANNASTAVNE I IZVANŠKOLSKE AKTIVNOSTI

Nastavni sati tjelesne i zdravstvene kulture zbog vremenskog ograničenja i satnice ne mogu u potpunosti zadovoljiti dječju potrebu za tjelesnom aktivnošću. Razna događanja izvan škole utječu na djecu i mlade u pozitivnom ili negativnom smislu. Važnost škole je neupitna, ali ona nije jedina odgojno-obrazovna organizacija i ne može zadovoljiti sve odgojne potrebe današnje djece. Suradnja škole i ostalih odgojno-obrazovnih organizacija zato dolazi do značajnog izražaja. Učitelji bi učenike trebali usmjeriti na izvannastavne i izvanškolske aktivnosti koje služe kao nadopuna dječjem razvoju u mnogim aspektima. Škola, izvannastavne i izvanškolske aktivnosti imaju isti cilj, a razlikuju se prema mjestu, voditeljima programa, metodama i oblicima rada. Izvannastavne aktivnosti provode se u školskom okruženju, najčešće zadnji ili nulti nastavni sat, dok se izvanškolske aktivnosti odvijaju izvan školskog okruženja. Većina aktivnosti mogu biti izvannastavne i izvanškolske poput izviđača, nogometa, plesa, dramske skupine i slično. Osim razlike u mjestu i činitelju, izvannastavne aktivnosti samo površno dosežu istoimenu izvanškolsku aktivnost koja nudi dublji sadržaj svojim primateljima programa, tj. djeci i mladima. Svaka aktivnosti treba zadovoljiti dječje interese, njihovu potrebu za društvenim životom, zabavom i organizacijom slobodnog vremena (Previšić, 1987: 21-22).

Izvannastavne aktivnosti u Hrvatske su škole uvedene 1953. godine tijekom intenziviranja reforme našeg odgojno-obrazovnog sistema iako su u teorijskom i praktičnom smislu temelji postavljeni mnogo ranije. Učitelji su samoinicijativno nakon nastave s djecom provodili razne aktivnosti u okviru pionirskih i omladinskih organizacija (Previšić, 1987: 16). *Slobodne aktivnosti* jedan od starih naziva ovih vrsta aktivnosti. Sam taj naziv ostavlja dojam kako odabrane aktivnosti nisu obavezne te se na njima ne mora redovito sudjelovati, što nije točno. Učenici imaju izbor prilikom odabira aktivnosti i tu se javlja sloboda odlučivanja, ipak nakon što se opredijele prema vlastitom interesu, obavezni su redovito prisustvovati. Stoga, izvannastavne slobodne aktivnosti se ne vežu čvrsto za slobodno vrijeme i ne identificiraju se s aktivnostima u slobodnom vremenu jer učenici imaju obavezu njihovih zahtjeva, rada i nužnosti izvršavanja (Previšić, 1987: 23). Djeca i mladi svoje slobodno vrijeme često koriste uz pasivne aktivnosti koje im doprinose kratkotrajno zadovoljstvo. Razlog tom odabiru je što pasivne aktivnosti ne zahtijevaju veliku pripremu i nema utroška energije. Aktivne aktivnosti zahtijevaju vrijeme za pripremu i utrošak energije. Na primjer, nakon radnog dana u školi

ili na poslu potrebno je obući sportsku odjeću, ponijeti bocu vode i otići na trening te ga kvalitetno odraditi. Ponekad djeci i mladima to ne predstavlja nikakav problem, ali ima dana kada je potrebno uložiti dodatak napor za samu pripremu i zato mnogi biraju pasivne aktivnosti. Drugi razlog izbjegavanja aktivnog provođenja slobodnog vremena javlja se u mogućnosti neuspjeha kojem se mnogi ne žele izložiti, a taj rizik nije vidljiv kod pasivnih aktivnosti. Osjećaj sreće i zadovoljstva se ne javlja automatski tijekom slobodnog vremena već je slobodno vrijeme potrebno kvalitetno iskoristiti. To je najbolje vidljivo u dječjoj izjavi: „Dosadno mi je!“. Ako pojedinac ne zna kvalitetno iskoristiti svoje slobodno vrijeme, nije u društvu ljudi s kojima bi razgovarao ili nema neki posao koji mora obaviti, on postaje zabrinut i nemiran. Aktivno provođenje slobodno vremena iziskuje više energije i vremena, ali stvara veći osjećaj sreće i osobnog zadovoljstva, te doprinosi rastu i razvoju. Razlog tome je oslobađanje endorfina, tj. hormona koji doprinosi dobrom raspoloženju. Društveno okruženje je također jedan od razloga jer se aktivnosti često odvijaju u udrugama, timovima, klubovima i slično. Nakon redovitog aktivnog zalaganja često se ostvari manji ili veći uspjeh pojedinca koji pridonosi samopouzdanju, osjećaju sreće i osobnog zadovoljstva. Taj uspjeh ne mora biti samo pobjeda na nekom sportskom natjecanju, već može biti i pohvala na vlastiti izgled koji se vidljivo popravio, divljenje drugih za određenu sposobnost koju je pojedinac stekao svojim marljivim treniranjem i slično. Djecu i mlade je potrebno o tome osvijestiti i potaknuti na aktivno provođenje slobodnog vremena (Miljković, 2009: 33-35)

Prilikom odabira aktivnosti važno je voditi brigu o opterećenju s obzirom na dob djeteta. Djeca su po prirodi znatiželjna i voljna isprobati sve što im se nudi, ali još nisu spremna odrediti granicu kako ne bi došlo do preopterećenja. Jedan od zadataka roditelja je procijeniti broj aktivnosti koje će njihovo dijete pohađati, a djeci je potrebno dopustiti da izaberu aktivnosti prema vlastitom interesu. Ako djeca ne znaju čime se žele baviti roditelji mogu predložiti ili odabrati aktivnost za svoje dijete.

Između mnoštva aktivnosti preporuka je izviđački program jer je usklađen s dječjom psihom i njihovim tjelesnim mogućnostima (Katić-Podgorski, 1987: 8). Rijetki su slučajevi u kojima roditelj u određenoj mjeri prisiljava dijete da sudjeluje na izviđačkim aktivnostima. Djeca koja osjećaju prijateljstvo, prirodu, izviđačku uniformu, zasluženi stupanj znanja, putovanja i sve što izviđački program nudi, samoinicijativno iskazuju želju i pristupaju izviđačkom pokretu. Izvanškolske aktivnosti služe i kao sredstvo prevencije protiv raznih ovisnosti (Ličina, 2000: 23). Mnogi roditelji zbog posla i ostalih

obaveza ne mogu biti s djetetom kod kuće kada se ono vrati iz škole. Sama činjenica da je dijete samo, tj. bez nadzora odrasle osobe, zabrinjava roditelje. Rješenje problema pronalaze u raznim organiziranim aktivnostima za djecu i mlade od strane škole i ostalih udruga. Učenici svojim uključivanjem u razne udruge i klubove unutar zajednice, razvijaju brojne kompetencije koje će im pomoći u životu te će izbjegavati nepoželjno ponašanje (Šikoljić i sur., 2007). Djeca i mladi uče putujući, obilazeći druge krajeve, upoznavajući nove ljude, kulture i običaje. Sudjelovanjem u raznovrsnom izviđačkom programu razvijaju kulturu provođenja slobodnog vremena, stječu zdrave životne navike, socijalnu stabilnost i duhovni mir (Ličina, 2000: 24). Izviđaštvo se može razvijati i u školi kao izvannastavna aktivnost tako da škola osnuje svoj odred za zainteresirane učenike ili da potiče njihovo uključivanje u izviđačke udruge izvan škole. Škola organizacijom raznovrsnih izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti razvija i ostvaruje svoju kvalitetnu demokratsku i humanu dimenziju. Zajedničkim djelovanjem škole, izviđačkih udruga i obitelji, stvaraju se povoljni uvjeti za razvoj mladih u kvalitetnom, humanom i demokratskom ozračju (Ličina, 2000: 46-48).

5. ŠKOLA U PRIRODI

Izvanučionička nastava, ističe Husanović-Pejnović (2011: 46), je specifičan oblik nastave koji se izvodi izvan učionice s ciljem da se što bolje realiziraju nastavni sadržaji za koje je potrebno neposredno promatranje. Jedan od oblika izvanučioničke nastave je škola u prirodi. Škola u prirodi organizira se na kraju nižih razreda osnovne škole kao dio odgojno-obrazovnog programa. Izvodi se izvan mjesta stanovanja u trajanju od tjedan dana sa smještajem u čvrstom objektu i u prirodnoj sredini.

Djeca trebaju biti u izravnom doticaju s nastavnim sadržajem kako bi ga mogli u potpunosti razumjeti i povezati određeni dio nastavnog sadržaja. Upravo iz tog razloga učionička nastava nije najidealniji oblik nastave te ju je potrebno nadopuniti s izvanučioničkom nastavom. Učenici u školi u prirodi naučeni teorijski sadržaj povezuju s praktičnim i terenskim obrazovanjem.

Već u prvoj trećini prošlog stoljeća su provođena istraživanja u određenim europskim školama u kojima je utvrđena loša kvaliteta zraka. Rezultati istraživanja potaknuli su brojne pokušaje otvaranja alternativnih škola. Franjo Higy-Mandić utemeljitelj je ogledne šumske škole na Tuškancu koja je djelovala od 1929. do 1941. godine. Škola je bila dio pokreta za odgajanje u prirodi. Šumska škola temeljila se na četiri principa: pedagoško-psihološkom, higijenskom, socijalno-etičkom i estetskom. Redovita nastava odvijala se na livadi, tijekom vrućih dana u šumi. Nastava se u zgradi odvijala samo tijekom kiše i preko zime uz grijanje i otvorene prozore. Umjesto udžbenika za izvore znanja koristili su se primarni izvori i igra. Igra kod djece ima bitnu ulogu za njihov razvoj. Djeca kroz igru razvijaju motoriku, socijalizaciju, stječu znanja u prirodi (ako se igraju u njoj), postaju otvorenija, opuštaju se i osjećaju se ispunjeno. Osim pokušaja otvaranja alternativnih škola, isti se problem u državnim školama pokušava riješiti uvođenjem škole u prirodi, u trajanju od tjedan dana (Husanović-Pejnović, 2011: 48).

Provedbom kvalitetne izvanučioničke nastave ostvaruju se temeljne obrazovne, funkcionalne i odgojne zadaće nastave. Učenici ulaze u novi izazov sa svojim vršnjacima i time jačaju međusobne odnose (Husanović-Pejnović, 2011: 49). Neki učenici se po prvi puta odvajaju od svojih roditelja na nekoliko dana i suočavaju se s manjim životnim izazovima poput odabira odjeće, brigom o higijeni, pakiranja prilikom povratka i sličnim izazovima. Odraslima sve ove stvari izgledaju jednostavno jer ih već godinama nesvjesno rade, ali djeca tek ulaze u svijet odraslih i često roditelji mnogo toga čine umjesto djece

uz rečenicu: „Pusti to, ja ću to napraviti brže i bolje!“. Neki roditelji ne razumiju kako djeca na taj način neće steći iskustvo potrebno za samostalan život. Aktivnosti poput škole u prirodi izvrstan su pokazatelj djece takvih roditelja. Takva djeca često izgledaju pomalo izgubljeno, plaču ili žele ići kući, potrebna im je dodatna potpora, usmjerenje i ohrabrenje od strane učiteljice tijekom škole u prirodi.

Postoje različiti tipovi izvanučioničke nastave koji se često kombiniraju. Škola u prirodi s obzirom na vrijeme spada u višednevnu izvanučioničku nastavu, ali tijekom nje mogu se planirati dodatni poludnevni izleti. Učenici tijekom noći i kišnih dana borave u zatvorenom prostoru, a svaki sunčani dan provode na otvorenom prostoru prema tome ponovno je vidljiva kombinacija s obzirom na prostor. Prema sadržaju, izvanučionička nastava može biti: ekološka, interdisciplinarna, geografska, povijesna, biološka, proizvodna i mješovita. Zadnja podjela je prema metodičkoj namjeni: uvodna, istraživačka, ilustrativna i slično. Kombinacijom navedenih tipova učenici stvaraju percepciju životne stvarnosti (Husanović-Pejnović, 2011: 50).

5.1. Organizacija

Nastavni program najvažniji je čimbenik prilikom realizacije izvanučioničke nastave. On mora polaziti od načela zavičajnosti i cjelovitosti do opsega i dubine sadržaja nastave te zadovoljavanja interesa učenika (Husanović-Pejnović, 2011: 50).

Učitelji i voditelji izvanučioničkih aktivnosti, a ponajviše višedневnih aktivnosti, suočavaju se s vrlo složenom organizacijom i izazovnom provedbom. Učitelji moraju poznavati Zakon o turističkoj djelatnosti, Pravila za provedbu izleta i školskih ekskurzija te detaljno razraditi pripremu. Razrada pripreme zahtjeva: proučavanje nastavnog programa i usklađivanje ideja s njim, dogovor sa sudionicima na terenu, razradu plana djelovanja, kalendara i financijske konstrukcije, odredbu ciljeva i zadataka, pripremu učenika, obavještanje roditelja i dobivanje njihova pristanka, organizaciju puta, predviđanje oblika i metoda rada na terenu, predviđanje eventualnih poteškoća, pripremu radnih materijala za učenike te evaluaciju postignutih rezultata nakon provedbe (Husanović-Pejnović, 2011: 51).

Veliku važnost kod organizacije čine dobri odnosi i suradnja između učitelja, ravnatelja, roditelja i lokalnih vlasti. Najčešći problemi tijekom organizacije javljaju se zbog financiranja. Učitelj koji nema dobre odnose s ostalima teško će naći rješenje problema. Suradnja s roditeljima još je od veće važnosti jer jedino roditelji imaju informaciju o bolestima, navikama i strahovima njihova djeteta. Učitelj koji na vrijeme

prikupi što više informacija o svojim učenicima bit će mirniji tijekom same provedbe te će znati pravovremeno reagirati ako dođe do mogućeg problema poput alergijske reakcije.

Među prvim zadatcima učitelja kod organizacije škole u prirodi je odabir mjesta na kojem će se ona održati. Učitelji trebaju obratiti pozornost na veličinu prostora u kojem bi se mogle provesti različite metode poučavanja učenika. Učionice na zatvorenom važne su zbog mogućih kišovitih dana kao i noćnih aktivnosti, ali učitelji ne smiju zaboraviti obratiti pozornost na vanjske učionice u prirodi gdje bi učenici najčešće boravili prilikom sunčanih dana. Idealno bi bilo da vanjske učionice imaju nadstrešnicu za slučaj lošeg vremena. Učenici slobodno vrijeme trebaju provoditi na nogometnom ili košarkaškom igralištu, u parku i uz slobodnu igru. Važno je da učitelji kod odabira mjesta obrate pozornost i na obližnje sportske terene i igrališta u kojima će djeca moći nesmetano i sigurno provoditi slobodno vrijeme.

Cilj i zadatci škole u prirodi će se realizirati ako se učitelji pridržavaju određenih pedagoško-psiholoških smjernica. Učenike i roditelje potrebno je upoznati s planiranim globalnim i operativnim planom. Učenici će tijekom škole u prirodi steći određena znanja, vještine i navike koje je potrebno unaprijed detaljno objasniti roditeljima i učenicima. Roditelje se informira o mjestu, vremenu održavanja škole u prirodi i sastavu tima učitelja te mogućih pratitelja. Učitelji izrađuju orijentacijski raspored dnevnih aktivnosti, pripremaju radne materijale i sredstva za rad (Husanović-Pejnović, 2011: 76).

Nastava u školi u prirodi odvija se svakodnevno u nekoliko skupina, najčešće odvojenih po razrednim odjelima. Učitelji unaprijed trebaju dogovoriti koji sadržaj će odraditi s učenicima tako da svi učenici dobiju priliku steći isto znanje, vještine i navike tijekom boravka u školi u prirodi. Atmosfera tijekom nastavnih sati u školi u prirodi je mnogo opuštenija nego tijekom redovne nastave u školskoj zgradi. Škola u prirodi idealna je prilika da se učenike u ležernoj atmosferi upozna o štetnosti duhana, alkohola i droga. Igra, zabava i ples preporuka su za odrađivanje pojedinih nastavnih jedinica (Husanović-Pejnović, 2011: 77).

Učitelji se trebaju pripremiti za cjelodnevnu brigu o učenicima od buđenja, higijene i pregleda urednosti spavaćih soba do odlaska na objede, načina provođenja slobodnog vremena i odlaska na spavanje. Vrijeme odvijanja svakodnevnih aktivnosti treba biti primjereno uzrastu učenika, unaprijed osmišljen i postavljen u obliku dnevnog reda na oglasnu ploču ili pano. Učenike je potrebno poticati da traže učiteljevu pomoć ako se osjećaju zanemarenima ili su fizički ili emocionalno uznemiravani. Učitelj mora biti

spreman zadovoljiti učenikove psihičke potrebe, utješiti ga, zaštititi i pruži mu osjećaj sigurnosti (Husanović-Pejnović, 2011: 77).

Osnovna organizacije škole u prirodi sastoji se od nekoliko etapa. Tim učitelja na roditeljskom sastanku prenosi sve potrebne informacije o obavljenim pripremama. Iste informacije učiteljima se prenose na sjednici Učiteljskog vijeća. Roditeljima se ponudi nekoliko turističkih agencija putem kojih učitelji organiziraju školu u prirodi te roditelji izabiru jednu od ponuđenih agencija. U drugoj etapi ravnatelj zaključivanje ugovor za organizaciju škole u prirodi s registriranom turističkom agencijom koja zadovoljava uvjete za školu u prirodi. Učitelj u trećoj etapi prikuplja informacije od roditelja o zdravstvenom stanju svakog učenika. Zadnja etapa je utvrđivanje brojnog stanja svih sudionika računajući i učitelje te zajedno s planom dostaviti ustanovi koja organizira školu u prirodi (Husanović-Pejnović, 2011: 77).

Učitelji koji organiziraju školu u prirodi moraju se obučiti o aspektima timskog rada kako bi kompletna priprema i izvedba bile uspješno provedene. Ovdje su izrazito važne pozitivne crte učiteljeve ličnosti jer se skriveni karakteri učitelja brzo otkrivaju tijekom višednevnih aktivnosti s učenicima. Učitelj treba biti na raspolaganju učenicima u bilo koje doba dana ili noći. Ako učitelj želi kod učenika probuditi zanimanje za proučavanje prirode i kod njih razviti ekološku kulturu, to će postići ponajprije svojim primjerom. Organizacijske sposobnosti, originalnost i kreativnost te razvijeno divergentno mišljenje važna su osobine za svakog učitelja. Educiranost učitelja za voditelja ekoloških radionica podići će kvalitetu njihove organizacije i provedbe (Husanović-Pejnović, 2011: 77). Stoga edukacijom učitelja u svim aspektima podiže se učiteljevo samopouzdanje, razvijaju se vještine i sposobnosti te učitelji postaju pripravnici na sve moguće probleme nastale tijekom organizacije i provedbe višednevne aktivnosti.

5.2. Priprema učenika i roditelja

Uz brojne organizacijske pripreme ne smije se zaboraviti na pripreme učenika za školu u prirodi. Priprema učenika odvija se uz razgovor u toplom emocionalnom ozračju. Učenicima je potrebno dopustiti da postavljaju pitanja, izražavaju želje i interese koje učitelj tada uzima u obzir. Poželjno je potaknuti i omogućiti učenicima da ponesu svoju omiljenu društvenu igru, knjigu, slikovnicu ili igračku. Učitelj najavljuje aktivnosti djeci i daje uputu o načinu njihove provedbe te razgovara s njima o tim aktivnostima (Husanović-Pejnović, 2011: 78).

Informacije koje zanimaju učenike, zanimaju i roditelje. Kod nabiranja potrebne osobne opreme učitelj upozorava roditelje na nošenje dragocjenih stvari kako bi uklonio odgovornost od njihova gubitka ili oštećenja. Roditelji su najčešće različitog financijskog statusa i nemaju percepciju o količini novaca koje je potrebno dati djetetu. Učitelj stoga unaprijed daje uputu roditeljima o visini džeparca koji će dati djetetu kako bi učenici imali otprilike isti novčani budžet na raspolaganju tijekom škole u prirodi. Nakon provedene škole u prirodi učitelj treba biti spreman suočiti se s primjedbama roditelja i učenika te ih treba uzeti u obzir kako bi unaprijedio svoj rad (Husanović-Pejnović, 2011: 78).

5.3. Važnost uključivanja osjetila

Učenici na temelju interakcija u koje stupaju s materijalnom okolicom i socijalnom okolinom izgrađuju svoje znanje i zato je izvanučionička nastava od velike važnosti. Potrebno je potaknuti učenike da prilikom istraživanja i proučavanja koriste što više svojih osjetila kako bi im doživljaj bio jasniji i trajniji. To se može postići kroz jednostavnu igru u kojoj učenici traže stvari određene boje, a zatim ih trebaju dodirnuti koristeći osjetilo vida i opipa. Osjetilo sluha i mirisa izvrsno se koristi uz aktivnost opuštanja. Učenike se zamoli da legnu na deku ili šatorsko krilo, opuste se i zatvore oči te u tišini jednu minutu oslušuju zvukove iz okoline i duboko dišu. Prilikom disanja osjetit će razne mirise ako aktivnost provodimo u proljeće. Učenje će uvijek biti kvalitetnije i učenicima zabavnije kada se uključi korištenje osjetila. U nastavi prilikom učenja o vrstama tla učitelji mogu donijeti malo šljunka, pijeska i zemlje. Učenici prvo mogu samo osjetilom opipa pokušati prepoznati što se nalazi u vrećici, zatim mogu promotriti i opipati svaku vrstu i usporediti ih. Nastavna jedinica „Tlo“ iz Prirode i društva u 4. razredu OŠ se može odraditi i uz pomoć fotografija na PowerPoint prezentaciji, učiteljima je svakako jednostavnije napraviti prezentaciju, ali je upitno koliko će učenici zaista razumjeti i upamtiti. Osjetilo okusa može se potaknuti tijekom užine u Školi u prirodi. Učenicima se priredi nekoliko vrsta voća od kojih uz pomoć učiteljica mogu napraviti voćnu salatu. Osim što će učenici steći praktično iskustvo pritom ih se može potaknuti da opisuju voće na temelju izgleda, a zatim okusa te ih uspoređuju. Postoje brojne aktivnosti koje zahtijevaju korištenje osjetila. Učenici korištenjem svojih osjetila uspostavljaju cjelovit kontakt s okolišem, obogaćuju svoj život i izbjegavaju razne opasnosti na koje ih često osjetila upozoravaju (Husanović-Pejnović, 2011: 52).

5.4. Važnost igre u prirodi

Djetetovu aktivnost u igri potiču ciljevi koji se u njoj postavljaju i utječu na razvoj djeteta. Pravila igre mogu postaviti djeca sama ili u suradnji s odraslima i ona su najčešće povezana s okolišem pripremajući ih na određeni način života. Dijete se igra kako bi jednog dana postalo samostalno. Prema Husanović-Pejnović (2011: 56) da bi djeca razvila ljubav i interes ona trebaju što češće doći u neposredan, osobni kontakt s ljepotom i raznolikošću prirode i s ljudima iz drugih dijelova svijeta. Prilikom odabira igre važno je obratiti pozornost na psihofizički uzrast i potrebe djeteta. Kombinacije elemenata igre i rada utječe na dinamičnost nastave i probuđuje zanimanje, pozornost i motivaciju učenika (Husanović-Pejnović, 2011: 56).

5.5. Metodička orijentacija izvanučioničke nastave

U knjizi Održivi razvoj i izvanučionička nastava u zavičaju, Husanović-Pejnović (2011: 52) navodi metodičke upute kojih se potrebno pridržavati tijekom izvanučioničke nastave. Dinamičnost aktivnosti primjerena je učenicima nižih razreda osnovne škola kako bi se izbjegao zamor. Stoga je bitno razmjerno izmjenjivati odmaranje, hodanje, slušanje i promatranje. Učenici su odmorniji i aktivniji u prijepodnevnim satima i zato je prva polovica dana idealna za obradu zahtjevnijih i važnih aktivnosti. Duga predavanja potrebno je izbjegavati jer su priroda i učenik u središtu pozornosti. Poznata izreka: „Bitna je kvaliteta, a ne kvantiteta!“ vrijedi i kod odabira količine sadržaja. Učenicima je bolje pokazati manje, ali temeljitije jer će u suprotnom većinu sadržaja brzo zaboraviti. Učitelji često učenicima pokazuju cvijeće pokraj kojeg prolaze i uče ih njihovom nazivu. Ako se ne potakne proučavanje i razgovor o proučenom, učenici će zapamtiti samo nazive cvijeća te postoji vjerojatnost da neće znati povezati cvijet s njihovim nazivom. Važno je pozornost učenika usmjeriti na razlike i međuodnose, ne samo kod cvijeća već i kod učena ostalog sličnog sadržaja. Učenici će najviše naučiti ako ih se potakne na aktivnost poput prikupljanja, brojenja, crtanja, mjerenja i slično. Također ih je potrebno potaknuti na postavljanje pitanja. Opušteniju atmosferu moguće je ostvariti dodavanjem humora i zanimljivosti tijekom objašnjenja. Vlastitim primjerom i uputama učitelji direktno promiču zaštitu prirode. Učenici bi nakon povratka trebali biti osviješteni da divlje životinje ne smiju uznemiravati galamom, da ne beru cvijeće kako ne bi uvenulo te da osobni otpad trebaju sakupljati i spremati. Učitelji pozivaju novinara ako žele promovirati i afirmirati svoj i učenički rad.

5.6. Praktičan rad

Učenici kroz praktične aktivnost i rad stječu radne navike potrebne za život. Ako se učenicima rad prezentira na zanimljiv i koristan način oni će ga radoznalo i veselo prihvatiti bez otpora. Problem mogu biti roditelji koji ne prepoznaju vrijednost rada i učenicima kod kuće stvaraju drugačiju perspektivu o radu. Učenici kroz praktične aktivnosti upoznaju predmete, materijale od kojih su napravljeni i njihovu funkciju te radoznalo pokušavaju pronaći novu funkciju određenim predmetima. Rastavljajući predmete upoznaju njihovu strukturu. Neke od aktivnosti koje spadaju u praktičan rad su: izvođenje pokusa i eksperimenata, građenje, modeliranje, sadnja biljaka, kopanje, čišćenje šume i slično. „Stvaranjem radnih navika učenici stječu samopouzdanje, iz kojeg proizlazi osobno zadovoljstvo i koje potiče unutarnju motivaciju.“ (Husanović-Pejnović, 2011: 57). Učitelji prije praktičnog rada trebaju pripremiti nalog koji treba sadržavati: zadatak, materijal i pribor, postupak, promatranje, zaključak i praktičnu primjenu. Materijal i pribor za rad također je potrebno unaprijed pripremiti. Praktičnim radom učenici stječu znanja o širem okolišu, uočavaju suodnose između prirodnih i društvenih objekata i svoj položaj prema njima (Husanović-Pejnović, 2011: 58).

5.7. Zadatak škole u prirodi

Škola u prirodi ima mnogo zadataka. Samim prirodnim okruženjem i aktivnostima služi za poboljšanje zdravlja, fizičkih i funkcionalnih sposobnosti. Učitelji učenike potiču na osobnu higijenu objašnjavajući njenu važnost i tako razvijaju učeničku zdravstvenu kulturu te stvaraju higijenske navike učenika. Neprisutnost roditelja tijekom škole u prirodi omogućuje učiteljima osposobljavanje učenika za samostalno učenje te učenici započinju brinuti o sebi. Suradnja između učenika i između učitelja od velike je važnosti za uspješnu provedbu škole u prirodi te predstavlja jedan od većih zadataka. Učenici neposrednim promatranjem i doživljavanjem u prirodi produbljuju i proširuju stečeno znanje, razvijaju ljubav prema prirodi i svijest o potrebi zaštite prirode. Raznolikim zadacima u prirodi učenike je potrebno osposobiti za prikupljanje prirodnih materijala. Nekoliko učenika smješteno je u jednu sobu te se spontano formiraju skupine od nekoliko učenika čime dolazi do prilagodbe života u kolektivu te do dubljeg međusobnog upoznavanja i upoznavanja novih ljudi. Raznolikim aktivnostima potiče se stvaralačka mašta, razvija se vizualna percepcija, osjećaj za glazbu i izvođenje glazbe te kultura korištenja slobodnog vremena. Provedba planiranih aktivnosti povremeno se usklađuje s vremenskim uvjetima. Učenici tako uočavaju povezanost i uzajamnu zavisnost pojava u

prirodi. Obilazeći mjesto u kojem se nalazi smještaj te dodatnim izletima učenici i učitelji upoznaju prirodno-kulturne znamenitosti, geografske karakteristike kraja i zanimanja ljudi. Osim novih znanja kod učenika se razvija radoznalost za pojave i događanje koji ih okružuju (Husanović-Pejnović, 2011: 75).

6. IZVIĐAČKI POKRET

Izviđači se u svijetu nazivaju skautima pa je tako izviđači pokret poznat i pod nazivom skautski pokret. Lord Robert Baden-Powell je osnivač Svjetskog skautskog pokreta. Rođen je 22. veljače 1857. godine u Londonu. Začetnik skautizma poznat je i po brojnim motivacijskim citatima te ga zbog velikog utjecaju na izviđački pokret i šire, izviđači diljem svijeta nazivaju inicijalima B.P. Ljubav prema prirodi usadila mu je majka pa je zato već kao dijete obožavao pustolovine u prirodi koje u njegovo doba nisu bile uobičajene za mlade ljude. Istražujući prirodu zajedno sa svojim prijateljima stekao je mnoge vještine koje su mu koristile u odrasloj dobi, a najviše su izašle na vidjelo tijekom Burskog rata. Snažan dojam na B.P.-ja ostavili su dječaci iz Mafekinga koji su u istom ratu hrabro i domišljato obavljali pojedine zadatke zbog nedostatka obučениh vojnika. Upravo su ti dječaci potaknuli B.P.-ja na osnivanje pokreta i njegov rad na odgoju dječaka (Majer, Bušić, Mošmondor, Babić i Šnur, 2008).

Robert Baden-Powell je u ljeto 1907. godine organizirao prvo eksperimentalno logorovanje na otočiću Brownsea u blizini Londona. B.P. je okupio 22 dječaka iz različitih društvenih slojeva i nazvao ih skautima po sjećanju na vojnike izviđače koji su se s njim borili u Burskom ratu. Prve patrole (skupne) na tom logoru bile su: Bizon, Gavran, Šljuka i Vuk. Nakon prvog logorovanja pokrenuta je organizacija pod nazivom Boy Scout Association (Majer i sur., 2008)

Svjetski skautski pokret osnovan je u Engleskoj početkom 20. stoljeća, a kao godina osnutka smatra se 1907. zbog prvog eksperimentalnog logorovanja. Izviđački pokret se ubrzo počeo širiti po Europi i svijetu jer je vrlo dobro odgovarao na potrebe mladih ljudi (Savez izviđača Hrvatske, 2021). Robert Baden-Powell 1908. godine izdaje knjigu „Scouting for Boys“ i kroz nju javnost upoznaje s organizacijom. Knjiga je prodana u više od 200 000 primjeraka i prevedena na više od 40 svjetskih jezika te se smatra trećom najprodavanijom knjigom na svijetu. Skautski pokret vrlo se brzo proširio po cijelome svijetu (Majer i sur., 2008).

Svjetska organizacija izviđačkog pokreta poznata pod kraticom WOSM (World Organization of the Scout Movement) osnovana je 1922. godine u Parizu na drugoj Međunarodnoj skautskoj konferenciji. Sjedište WOSM-a službeno se nalazi u Genevi (Švicarska), ali je glavni ured u Kuala Lumpuru (Malezija). Područni uredi nalaze se u 5

regija svijeta. Svjetska konferencija je upravno tijelo WOSM-a koje se okuplja svake tri godine (Savez izviđača Hrvatske, 2020).

Skautski pokret isprava je bio namijenjen samo za dječake, a kasnije je B.P.-jeva supruga Olave Baden Powell (djevojački St. Clair Soames) osnovala Žensku skautsku organizaciju pod nazivom Girl Guides. Cvijet prešanog ljljana znak je Svjetskog skautskog pokreta. Dok se na znaku Ženskog skautskog pokreta koji se nalazi pod kraticom WAGGGS (World Association of Girl Guides and Girl Scouts) nalazi list djeteline s tri lista (Majer i sur., 2008).

6.1. Temeljne karakteristike izviđačkog pokreta

Savez izviđača Hrvatske, kraticom SIH, je nacionalna izviđačka organizacija WOSM-a (World Organization of the Scout Movement) koja djeluje u skladu s odredbama Statuta WOSM-a i Statuta SIH-a, a svoj rad temelji na dokumentima WOSM-a. Izviđački pokret je namijenjen djeci i mladima kako bi ih pripremio za razne životne situacije s kojima će se jednog dana susretati kao odrasli ljudi. Definicija pokreta glasi: „Izviđački pokret je dobrovoljni, nepolitički, odgojni i obrazovni pokret za djecu i mlade otvoren za sve bez obzira na spol, podrijetlo, rasu ili vjeroispovijest, u skladu sa svrhom, načelima i metodom koju je osmislio Osnivač.“ (World Scout Bureau, 2012: 5). Navedena definicija pokreta jednaka je za sve izviđačke udruge diljem svijeta. Svrha izviđačkog pokreta navedena u Statutu SIH-a (Savez izviđača Hrvatske, 2022) je doprinostiti razvoju djece i mladih u postizanju njihovih punih tjelesnih, umnih, osjećajnih, duhovnih i društvenih potencijala kao pojedinaca, odgovornih građana i članova njihove lokalne, nacionalne i međunarodne zajednice.

Novi izviđači nekoliko tjedana ili mjeseci nakon stupanja u pokret pred skupinom vršnjaka izgovaraju izviđački zavjet ili obećanje. Obećanje daju najmlađi članovi pokreta uzrasta nižih razreda OŠ (*poletarci*) dok stariji uzrasti (viši razredi OŠ i stariji) daju zavjet. Izviđački zavjet simbolizira životni kodeks koji je zasnovan na načelima izviđačkog pokreta. Obećanje poletaraca/pčelica prema Statutu SIH-a (Savez izviđača Hrvatske, 2022) glasi: „Obećavam da ću: biti dobar poletarac/pčelica, voljeti svoju Domovinu, poštovati vjeru, učiti i poštovati Izviđačke zakone“. Zavjet izviđača prema Statutu SIH-a (Savez izviđača Hrvatske, 2022) glasi: „Svojom čašću zavjetujem se da ću: Ispunjavati građanske dužnosti, biti privržen dugovnim načelima, pomagati drugima i poštovati Izviđačke zakone.“ Nakon datog zavjeta izviđaču se dodjeljuje izviđačka marama koju ponosno nosi oko vrata. Načela izviđačkog pokreta vidljiva su u izviđačkom

pozdravu. Tri ispružena prsta simboliziraju 3 temeljna izviđačka načela kojih se treba pridržavati svaki izviđač, a njihovo značenje je: dužnost prema sebi, dužnost prema drugima i dužnost prema duhovnim načelima. Palac postavljen preko malog prsta u izviđačkom pozdravu predstavlja brigu starijih o mlađima.

„Misija Izviđačkog pokreta je doprinostiti odgoju i obrazovanju mladih, kroz sustav vrijednosti temeljen na Izviđačkom zavjetu i zakonima, pomoći izgraditi bolji svijet u kojem se ljudi ispunjeniji kao osobe i imaju konstruktivnu ulogu u društvu“ (World Scout Bureau, 2012: 5). Najkraća definicija koja opisuje misiju Izviđačkog pokreta glasi: „Creating A Better World“ u prijevodu „Stvaramo bolji svijet“ (World Scout Bureau, 2012).

6.2. Skautska (izviđačka) metoda

Izviđačka ili Skautska metoda je organizirani odgojno-obrazovni sustav koji promiče osnaživanje, samoobrazovanje i kooperativno učenje. „Primjenom Skautske metode postiže se da djeca i mladi stječu iskustva koja su za njih ugodna, zabavna i poučna, u kojima su zaštićeni i fizički i emocionalno.“ (World Scout Bureau, 2019: 16). Ljudske potrebe kontinuirano se mijenjaju pa se sukladno tome mijenjaju i nadograđuju novi elementi Skautske metode. Skautska (izviđačka) metoda do nedavno je brojila 7 elemenata, a najnoviji dodani je „uključenost u zajednicu“ (World Scout Bureau, 2019). Prema navedenom, Skautska metoda se sastoji od 8 međusobno ovisnih elemenata koji tvore jedinstvenu i cjelovitu cjelinu.

Elementi Izviđačke metode su:

- izviđački zavjet i zakoni,
- priroda,
- iskustveno učenje,
- timski sustav,
- simbolički okvir,
- podrška odraslih,
- osobni napredak
- uključenost u zajednici.

Svaki element ima određenu odgojnu i obrazovnu svrhu te mora biti upotrijebljen u skladu s ciljem i načelima izviđačkog pokreta (World Scout Bureau, 2012). Ključni elementi Skautske (izviđačke) metode međusobno djeluju kako bi stvorili jedno dinamično odgojno-obrazovno okruženje.

Dinamično odgojno-obrazovno okruženje čini više segmenata. Jedan od tih segmenata je dijalog i podrška odraslih koju izviđači dobivaju u ključnim trenucima tijekom aktivnosti i tada se javlja osjećaj prihvaćenosti. Izviđači su upoznati s vrijednostima izviđačkih zakona te pokušavaju djelovati u skladu s njima. Tako procjenjuju i obogaćuju zajednički život. Osim zajedničkoj života izviđački pokret potiče svoje članove na odabir osobnih ciljeva i upornost na putu njihova ostvarenja usprkos svim izazovima. Izviđači prilikom stupanja u pokret izriču izviđački zavjet koji traži osobnu predanost. Istovremena osobna predanosti i timski rad stvara dinamično okruženje. Odgojno-obrazovna ponuda pokreta temeljena je na simboličkom okviru koji također doprinosi dinamici. Izviđači su podijeljeni u skupine i sekcije, imaju svoje zborove i vijeća na kojima se potiče demokratski način donošenja odluka. Simbolički okvir pruža osjećaj pripadnosti i svrhe te osnažuje mlade ljude. Aktivnosti u prirodnom okruženju koje se nude izviđačima osmišljavaju se prema dobnim skupinama kako bi bile atraktivne svakom uzrastu. Pojedine aktivnosti uključuju službu drugima nakon koje izviđači osjete istinsku radost i pronalaze svoju ulogu u zajednici. Takav redovan rad stvorit će dinamično odgojno-obrazovno okruženje kojem treba težiti svaka izviđačka udruga (World Scout Bureau, 2019).

Elementi Skautske (izviđačke) metode su neprestano prisutni u životu i radu izviđača, ali nisu uvijek svi vidljivi, već neki imaju pozadinsku ulogu. Pojedini elementi skautske metode često su prisutni u ostalim udrugama i odgojno-obrazovnim organizacijama. Taj se pristup ne može nazvati Skautskom (izviđačkom) metodom, jer jedino Izviđački pokret povezuje svih osam elemenata u jednu cjelinu i jedino tada je Skautska (izviđačka) metoda svrhovita (World Scout Bureau, 2012). Način na koji se primjenjuju elementi Skautske metode mora biti prikladan razini zrelosti dobne kategorije na kojoj se primjenjuje. Upravo ta prilagodba svakoj dobnoj skupini izviđaštvo čini jedinstvenim (World Scout Bureau, 2019).

Najvažniji element Skautske metode koji se česti nalazi u središtu simboličkog prikaza je **Izviđački zavjet i zakoni**. Izviđački zakoni smatraju se životnim kodeksom koji prihvaća svaki izviđač prilikom stupanja u Pokret. Zasnovani su na načelima Izviđačkog pokreta (dužnost prema drugima, dužnost prema sebi i dužnost prema duhovnim vrijednostima). Svaki pojedini izviđač, nakon što se upozna s izviđačkim zakonima, načelima i zavjetom, dužan je pred svojom skupinom vršnjaka dati zavjet. Zavjet je prisega pojedinca da će se truditi živjeti u skladu s izviđačkim zakonima najbolje što može. Mlada osoba tim činom donosi svjesnu i dobrovoljnu odluku o prihvaćanju

izviđačkih zavjeta i preuzima odgovornost za izvršenje te odluke kroz osobni trud (World Scout Bureau, 2012). „Davanje zavjeta prvi je simbolički korak u procesu samoodgoja i samoobrazovanja.“ (World Scout Bureau, 2019: 17).

Deset izviđačkih zakona prema Statutu SIH-a (2022) su:

- izviđač je častan i hrabar,
- izviđač je vrijedan i pouzdan,
- izviđač sluša i promišlja,
- izviđač uči i djeluje,
- izviđač traga i vjeruje,
- izviđač je vedar i društven,
- izviđač je odan i nesebičan,
- izviđač voli i cijeni,
- izviđač brine i čuva,
- izviđač služi i vodi.

Izviđači se razvijaju i kognitivno uče kroz različite praktične aktivnosti, stjecanjem iskustva iz stvarnog života i promišljanjem o doživljenom. **Iskustveno učenje** se ne postiže slušanjem predavanja i teoretiziranja, već je rezultat neposrednog i kontinuiranog iskustva mlade osobe (World Scout Bureau, 2019). Iskustveno učenje je aktivan način rada tijekom kojeg mladi uče kroz igru i praktičan rad te stječu znanja, vještine i stavove. Mladi se u iskustvenom učenju susreću s problemima organizacije vlastitoga rada, kao i onim uobičajenim problemima povezanim sa sadržajem i temom. Izviđači postaju svjesni problema, a zatim samostalno pokušavaju doći do rješenja. Budući da mladi samostalno dolaze do rješenja, zadatak prilagođavaju svojim sposobnostima (World Scout Bureau, 2012). Djeca i mladi iskustvenim učenjem mogu steći različita iskustva koja odgovaraju njihovim interesima. Iskustveno učenje mlade potiče na djelovanje, privikava ih na stvaranje pogrešaka tijekom učenja, uči ih nositi se s neuspjehom te ih potiče na ponovni pokušaj. Također im pomaže suočiti se sa svakodnevnim životom. Takvim odgojno-obrazovnim pristupom djeca i mladi razvijaju sve dimenzije svoje osobnosti (World Scout Bureau, 2019).

Priroda se u Skautskoj metodi odnosi na pravo prirodno okruženje, poput šume. Svrha Izviđačkog pokrata u potpunosti se može ispuniti koristeći goleme mogućnosti koje nudi prirodni svijet. Većina izviđačkih aktivnosti iz tog razloga se treba odvijati u prirodnom okruženju (World Scout Bureau, 2012). Izviđačke aktivnosti koje se odvijaju u

prirodnom okruženju usmjerene su na tjelesni, intelektualni, socijalni, emocionalni i duhovni razvoj djece i mladih. Planinarenje, kampiranje i logorovanje aktivnosti su kojih će se većina ljudi prvo dosjetiti, ali tu spadaju i akcije čišćenja, šetnje prirodom i različite ekološke edukacije. Djeca i mladi kroz aktivnosti u prirodi otkrivaju vitalne odnose koji povezuju ljude i prirodni svijet (World Scout Bureau, 2019). Perspektiva osnivača izviđača, Roberta Badena-Powella, o prirodi kao sredstvu učenja sažeta je u rečenici: „Za one koji imaju oči da vide i uši da čuju, šuma je i laboratorij i klub i hram.“ (Baden-Powell, 1930). Priroda kao element Skautske metode bit će ispunjena ako se u aktivnosti u prirodnom okruženju uključi odgojno-obrazovna vrijednost izazova života u prirodi koji će potaknuti mlade na kreativnost i rast. To znači da nije dovoljno djecu samo odvesti u prirodu već ih se treba potaknuti na njeno detaljnije proučavanje i promišljanje kako bi se iskoristili prirodni resursi. Ekološkim aktivnostima u prirodi, poput čišćenja šume, djecu i mlade se potiče na poštovanje prirode, individualno ekološki održivo ponašanje, a javit će se i povezanost s prirodom (World Scout Bureau, 2019).

Timski sustav je osnovna organizacijska jedinica u izviđačima. Mladi kao skupina organiziraju svoj život, dijele odgovornosti, odlučuju o pripremama i provedbi svojih aktivnosti te vrednuju svoj rad kao skupina i kao pojedinci unutar skupine. Sve navedeno rade uz pomoć odraslog voditelja (World Scout Bureau, 2012). Cilj timskog sustava je razvoj vještina kvalitetnog timskog rada, vođenja, interpretativnih vještina i građenja osjećaja pripadnosti i odgovornosti (World Scout Bureau, 2019). Danko Oblak je u *Trećoj Crnovrškoj* (1958) rekao: „Taj zajednički rad stvara određene odnose među izviđačima, on je izvor razvijanja odgovornosti, drugarstva, požrtvornosti, on iziskuje upornost, vještinu, samostalnost.“ Djeca i mladi iste dobne kategorije podijeljeni su u male skupine od 6 do 8 članova. Skupine se formiraju prema prirodnim sklonostima članova, a dvije ili više skupina iste dobne kategorije čine sekciju. Timski sustav članovima pruža mogućnost da isprobaju voditeljske uloge (u skladu s njihovom zrelosti) i da nauče cijeniti različitosti. Djeca i mladi kroz timski sustav uče živjeti u skladu s demokratskim oblikom samoupravljanja te razvijaju konstruktivne odnose s drugim mladima i uče surađivati s odraslima (World Scout Bureau, 2019). Prikaz timskog sustava vidljiv je i u ovom djelu Oblakove *Treće Crnovške*: „Svatko osjeti kako je on važan, jer njegova urednost i točnost donose vodu bodove. Urednost i točnost počeli su imati svoju vrijednost, koja je postepeno nakon niza mjeseci pažljive kontrole i stalnog ponavljanja prelazila u naviku i postajala vrlina.“ (Oblak, 1958).

Entuzijazam mladih i iskustvo odraslih u izviđačima se međusobno isprepliću i nadopunjuju uz poštovanje, prihvaćanje i povjerenje. Odrasli djeci i mladima zbog svoje zrelosti mogu pružiti socijalnu podršku u njihovom razvoju, potiču ih, usmjeravaju i sudjeluju u pripremi različitih prilika za iskustveno učenje (World Scout Bureau, 2019). **Podrška odraslih** dijeli se na tri osobe: facilitator, voditelj aktivnosti i odgajatelj. Odgovornost odraslog voditelja je osigurati svu potrebnu tehničku potporu i da stručno osposobljene osobe budu uvijek dostupne. Ne očekuje se da odrasli voditelj ima sve potrebne vještine za provedbu svih aktivnosti. Odrasli voditelj kao odgajatelj mora poznavati svakog pojedinog člana kako bi mogao pomoći mladima prepoznati njihove razvojne potrebe, prihvatiti ih i osigurati njihovo primjereno ispunjenje kroz izviđački program (World Scout Bureau, 2012). „U osnovi, uloga odrasle osobe u izviđaštvu je ojačati ono što predstavlja prirodu izviđačkog programa – vodstvo mladih uz podršku odraslih.“ (World Scout Bureau, 2019: 19).

Simbolički okvir predstavlja skupinu simbola kao obrazovnu ponudu izviđačkog pokreta određenoj dobnoj skupini. „Cilj ovog simboličkog okvira je izgradnja stvaralačke mašte, smisla za pustolovina, kreativnosti i inventivnosti mladih, na način koji potiče njihov razvoj...“ (World Scout Bureau, 2012: 15). Izviđaštvo je uz pomoć simboličkog okvira, koji čini cjelovitu strukturu tima i simbola, razvilo jedinstveni izviđački identitet, a djeci i mladima olakšalo učenje. Simbolički okvir kao element Izviđače metode kod djece i mladih razvija osjećaj pripadnosti, potiče koheziju i solidarnost unutar skupine i izviđačkog pokreta te im pomaže prenijeti određenu odgojnu poruku. Ciljevi i vrijednosti izviđačkog pokreta izražene su kroz različite elemente i teme. Korištenjem simboličkog okvira djeca i mladi će te ciljeve i vrijednosti bolje razumjeti i lakše prihvatiti (World Scout Bureau, 2019). Primjer Simboličkog okvira vidljiv je i u priči Danka Oblaka *Treća Crnovrška*: „Mi u izviđačkoj organizaciji ne palimo vatre, ne podižemo šatore, ne signaliziramo; mi u njoj odgajamo djecu. To je osnovno. U tom odgojnom radu služimo se paljenjem vatre, šatorima, signalnim zastavicama“ (Oblak, 1958).

Izviđači najčešće zadatke odrađuju kroz timski rad, ali svaki kvalitetan voditelj osim rada cijele skupine promatra svakog pojedinca, motivira ga i potiče na stalan razvoj (World Scout Bureau, 2019). **Osobni napredak**, kao element Izviđačke metode, omogućuje svakoj mladoj osobi napredak na njen vlastiti način i njezinim vlastitim tempom. Pomaže joj razviti unutarnji poticaj za svjesno i aktivno sudjelovanje u svom vlastitom razvoju (World Scout Bureau, 2012). Izviđački voditelji koriste sustav stupnjevitog priznavanja postignuća koja mladima podižu samopouzdanje. Na osobni

razvoj djece i mladih utječe osnaživanje, podržavanje i ohrabrivanje od strane odraslih u izviđaštvu. Pozitivnim utjecajima od strane odraslih, djeca i mladi dobivaju hrabrost u postavljanju osobnih ciljeva, slobodi i odgovornosti odlučivanja te promišljaju i izvlače pouke. „Svaka mlada osoba tako dobiva priliku prepoznati svoje osobne potrebe i shvatiti što je sve potrebno za poboljšanje svojih kompetencija, u skladu s okolnostima i sposobnostima.“ (World Scout Bureau, 2019: 18). Djeca i mladi koji na izviđačima rade na osobnom razvoju tako postupaju i izvan izviđačkog okruženja, stvaraju vlastite životne ciljeve i postaju aktivni građani (World Scout Bureau, 2019).

Uključenost u zajednicu nužna je za provedbu izviđačke metode i ostvarivanje misije izviđačkog pokreta jer izviđači ne mogu „stvoriti bolji svijet“ bez sudjelovanja u život zajednice i pomaganja u njenom razvoju i napretku. „Služenje zajednici nije samo ono što radimo za druge, već i sve ono što radimo s drugima nastojeći upoznati druge i drugačije članove zajednice.“ (World Scout Bureau, 2019: 20). Radom u zajednici mladi komuniciraju i surađuju s različitim ljudima te tako povećavaju svoju predanost zajednici, prihvaćaju različitosti, dobivaju osjećaj ispunjenosti i osobnog zadovoljstva (World Scout Bureau, 2012). Mladi tijekom rada u zajednici daju svoj osobni doprinos, osvještavaju svoju ulogu i dobivaju priliku osjetiti osjećaj odgovornosti tijekom preuzimanja konkretnih zadataka. Djeca i mladi u današnje vrijeme većinom smatraju da trebaju postati punoljetni građani kako bi glasanjem doprinijeli zajednici. Poznata Afrička poslovice kaže: „Za odgoj jednog djeteta potrebno je cijelo selo.“ (World Scout Bureau, 2019). Uključivanjem u zajednicu već u nižim razredima osnovne škole pomaže osvijestiti djecu i mlade kako ne moraju čekati da bi postali aktivni građani. Uključivanjem u zajednicu povećava se vjerojatnost da će se pojedinci vremenom početi samostalno uključivati u život zajednice i izvan izviđačkog pokreta te da će ispunjavati svoje građanske dužnosti (World Scout Bureau, 2012).

Pod razvojem svih sposobnostima učenika podrazumijeva se razvoj aktualnih i potencijalnih sposobnosti djeteta: tjelesnih, umnih, osjećajnih i društvenih.

7. IZVIĐAČI U HRVATSKOJ

7.1. Povijest Saveza izviđača Hrvatske

Prva skautska skupina tadašnje Hrvatske, osnovana je 1912. godine u Istri, u Pazinu, na tamošnjoj gimnaziji. Prve „đačke izletne družbe“ u Hrvatskim školama počele su se osnivati već tijekom 1913. godine. Radile su po izviđačkom programu, a isprva su bile otvorene samo za dječake. Godinu dana kasnije ustrojeno je Hrvatsko skautsko udruženje koje je djelovalo do 1918. godine. Izviđači su tijekom Prvog svjetskog rata organizirali mnoge humanitarne inicijative i pomagali u javnim službama a isto čine i u današnje vrijeme. Hrvatski izviđački pokret nastavio se razvijati i nakon rata zahvaljujući pojedinim udrugama koje nisu obustavile svoj rad. Savez izvidnika i planinki osnovan je 1921. godine. Kasnije je poznat pod nazivom Savez skauta Kraljevine Jugoslavije. Predstavnici toga Saveza sudjelovali su na međunarodnoj skautskoj konferenciji u Parizu 1922. godine na kojoj je osnovana Svjetska organizacija skautskog pokreta. Početkom izbijanja Drugog svjetskog rata 1941. godine Savez skauta Kraljevine Jugoslavije prestaje djelovati (Savez izviđača Hrvatske, 2021).

Izviđački pokret ponovo se počinje razvijati 1950-ih godina, a 19. svibanj 1951. godine smatra se datumom obnove izviđačkog pokreta u Hrvatskoj. Tog se datuma u tadašnjem Pionirskom gradu u Zagrebu, održao prvi tečaj za izviđačke voditelje i zato se danas 19. svibnja obilježava Dan izviđača. Godinu dana kasnije, 29. svibnja kao zasebna organizacija osnovan je Savez izviđača Hrvatske pod nazivom Savez izviđača i planinki Hrvatske. 1980-ih Savez izviđača Hrvatske broji oko 40.000 članova (Savez izviđača Hrvatske, 2021).

Brojni izviđači pridružili su se obrani Republike Hrvatske u vrijeme Domovinskog rata, a većina izviđačkih udruga je svoju opremu za boravak u prirodi stavila na raspolaganje Civilnoj zaštiti i Hrvatskoj vojsci. Savez izviđača Hrvatske je tijekom rata radio na izmijeni temeljnih programskih dokumenata te je 1993. godine ušao u Svjetsku organizaciju skautskog pokreta kao prvi izviđački savez iz zemlja bivše Jugoslavije (Savez izviđača Hrvatske, 2021).

Danas Savez izviđača Hrvatske okuplja 57 lokalnih izviđačkih udruga s područja 19 županija Republike Hrvatske. Savez aktivno razvija partnerstva s relevantnim institucijama. Organizira edukaciju za izviđačke voditelje, razvija međunarodna

partnerstva i projekte s drugim nacionalnim izviđačkim organizacijama (Savez izviđača Hrvatske, 2021).

7.2. Program za djecu i mlade Saveza izviđača Hrvatske

Djeca i mladi se tijekom života susreću s brojnim izazovima koje donosi suvremeno društvo. Izviđački program nastoji pomoći djeci i mladima da se lakše suoče sa svakim izazovom, vode brigu jedni o drugima kao i o sebi samima kako bi se osjećali ispunjeni kao osobe. Izviđači kroz razne aktivnosti djeluju kao patrola (simbolički okvir za skupinu djece iste dobne kategorije), razvijaju i njeguju timski duh, ali pritom nije zanemaren niti jedan pojedinac. Svaki član patrola primjećuje da je potreban član zajednice i da kroz osoban razvoj i djelovanje pridonosi svojoj zajednici. Odrasle osobe koje su u djetinjstvu prošle izviđački program imaju mnoge kompetencije za izvrsne menadžere i ostale vodeće funkcije. Takve osobe su samostalne, odgovorne i predane, znaju kako surađivati u timu i voditi tim ljudi brinući o zadovoljstvu svakog pojedinca.

Program za djecu i mlade Saveza izviđača Hrvatske je skup odgojno-obrazovnih sadržaja za djecu i mlade koji se ostvaruju aktivnostima u prirodi uz primjenu Skautske (izviđačke) metode. Cilj programa je pridonijeti osobnom razvoju svakog pojedinca u postizanju njegovih punih tjelesnih, umnih, socijalnih, duhovnih i društvenih potencijala. Program se sastoji se od 4 dijela: Život u prirodi, Izviđački pokret, Moj život i Svijet oko nas (Savez izviđača Hrvatske, 2023).

Navedeni dijelovi ne mogu stajati samostalno već se njihovi sadržaji međusobno isprepliću i formiraju u 14 programskih područja:

1. Izviđački pokret
2. Razvoj duhovnih vrijednosti
3. Naša domovina njezini ljudi i krajevi
4. Izletništvo, orijentacija i kretanje u prirodi
5. Izviđanje i traganje
6. Tehnika izletništva i logorovanja
7. Signalizacija i veza
8. Prehrana u prirodi
9. Metodologija i zaštita od prirodnih nepogoda
10. Biljni i životinjski svijet
11. Ekologija i zaštita prirode
12. Tjelesna kultura i zdravlje

13. Rad i štednja

14. Kulturno-zabavne aktivnosti

Svako programsko područje ima definirane odgojno-obrazovne ciljeve za pojedinu dobnu skupinu (Savez izviđača Hrvatske, 2023).

Dobne skupine prema Statutarnoj odluci o sekcijama SIH-a (2015) dijele se na:

- Poletarce i pčelice (niži razredi OŠ)
- Izviđače i planinke (viši razredi OŠ)
- Planinke-istraživačice i izviđače-istraživače (srednja škola)

Odrasle osobe dijele se prema ulozi koju obavljaju na:

- Starije istraživačice i starije istraživače (18. – 25. g.)
- Brđane i brđanke (18. – 29. g.)
- Starije brđane i starije brđanke (od 30. g. na više)

Sve dobne skupine članice Saveza izviđača Hrvatske ostvaruju opći i posebni program koji je prilagođen svakom dobnom uzrastu. Opći program sačinjen je od „letova“ (brončanog, srebrnog i zlatnog) za poletarce i pčelice, od „listova“ (brončani, srebrni i zlatni javorov list) za izviđače i planinke te od „izazova“ za starije dobne skupine. Cijela skupina tijekom godine kroz razne oblike aktivnosti (sastanci, šetnje, akcije, izleti i sl.) prolazi jedan opći program. Voditelji evidentiraju napredan svakog pojedinca i prema zaslugi na kraju odrađenog programa dodjeljuju određenu značku kao potvrdu stečenih znanja i vještina. Djeca i mladi nemaju osjećaj da ih voditelj ispituje i samim time ne dolazi do stresa i pritiska koji se često javlja u školi prije ispita. Voditelji tijekom natjecanja, pub kviza, sastanaka i ostalih aktivnosti primjećuju koji članovi primjenjuju određenu stečenu vještinu. Jedan od primjera je učenje čvorova na sastanku. Voditelj nakon demonstracije obilazi članove i dodatno ih usmjerava, a pritom potiče iskusnije članove da pomognu onima koji još nisu usvojili određeni čvor. Ako pritom uspiju naučiti prijatelja novi čvor voditelj će znati kako je iskusniji član zaista savladao određene čvorove. Poseban program čine vještine za poletarce i pčelice, vještinstva za izviđače i planinke te specijalnosti za starije. Svaki pojedinac izabire niz programskih sadržaja za njegovu dobnu skupinu prema području vlastitog interesa i time nadopunjuje opći program. Upoznat je s uvjetima za ostvarenje posebnog programa i uz pomoć voditelja vodi brinu o njihovom izvršavanju (Savez izviđača Hrvatske, 2023).

Učenicima koji u školi postižu izvanredne rezultate i ostvare prosjek ocjena 5,00 škola dodjeljuje posebnu pohvalnicu. Takvim izvanrednim učenicima koji se iskažu u

znanju, vještinama i radu tijekom izviđačkih aktivnosti, a pritom primjenjuju osnove bontona, mogu se dodijeliti nagradne oznake. Poletarci i pčelice mogu dobiti oznaku „Zlatno krilo“ ako su uspješno savladali sva tri leta i najmanje šest vještina. Izviđači i planinke mogu dobiti oznaku „Izviđačkog sokola“ za koju je potrebno savladati sva tri javorova lista i zaslužiti najmanje osam vještara. Planinke i izviđači-istraživači koji savladaju sva tri izazova i najmanje dvije specijalnosti, mogu dobiti oznaku „Plave zvijezde“. Nagradne oznake primjenjuju se u praksi ali nisu toliko često vidljive poput oznaka za stupnjeve znanja ili oznaka za vještine, vještara i specijalnosti. Samo pojedinci ostvare sve uvjete za određenu nagradnu oznaku koju ponosno nose jer postaju svjesni da su ih zaslužili vlastitim zalaganjem, predanošću i radom (Savez izviđača Hrvatske, 2023).

Program za djecu i mlade odvija se unutar izviđačke udruge i u međusobnoj suradnji s ostalim udrugama i Savezom. Izviđačke udruge su slobodne u izboru načina na koji će ostvariti Program SIH-a. Osoba koja je odgovorna za provedbu Programa SIH-a mora ispunjavati uvjete koje su propisane normativnim aktima SIH-a. Najčešći oblici rada su: sastanci, radionice, šetnje, izleti, natjecanja, višednevne aktivnosti te za mlade voditelje i odrasle voditelje seminari, tečajevi i slično. Najzorniji prikaz života skupine djece i mladih u prirodi kroz koji je moguće provesti veći dio programa, upravo su višednevne aktivnosti i logorovanja. Takve vrste aktivnosti smatraju se najsloženijima jer iziskuju niz organizacijskih vještina i sposobnosti koje zahtijevaju mnogo uloženo vremena (Savez izviđača Hrvatske, 2023).

SIH je u siječnju 2023. godine usvojio tri nova programa: „Program uključivanja djece i mladih“, „Program za djecu i mlade“ i „Program za odrasle u izviđaštvu“. Svrha navedenih programa je usmjerenje izviđačkih voditelja kako bi na praktičan i učinkovit način podigli kvalitetu rada izviđačke udruge.

7.3. Istaknuti dijelovi Programa za djecu i mlade

Programske aktivnosti usklađuju se s razvojnim fazama djece i mladih koje su navedene u dokumentima WOSM-a. Najmlađi članovi, poletarci između 7 i 9 godina, nalaze se u razvojnoj fazi srednjeg djetinjstva. Kasno djetinjstvo započinje od 9 i traje do 11 godine, a zatim započinje faza predpuberteta koja traje do 13 godina. Pubertet se javlja od 13 do 15 godina. Istraživači-izviđači i planinke-istraživačice nalaze se u razvojnoj fazi adolescencije. Mladost prema navedenim fazama traje od 17 do 20 godina. Izviđački

voditelji trebaju poznavati razvojnu fazu dobne kategorije s kojom rade kako bi mogli kvalitetno pripremati i provoditi izviđačke aktivnosti usmjerene na razvoj svakog pojedinca i cijele skupine (Savez izviđača Hrvatske, 2023).

Program za djecu i mlade usmjeren je na razvoj odgojnih, obrazovnih i razvojnih (funkcionalnih) ciljeva. Izviđački program temeljen je na holističkom pristupu kroz koji pokušaja doprinijeti cjelokupnom razvoju mlade osobe. **Osobni razvoj** je prema Programu za djecu i mlade podijeljen u šest pravaca: tjelesni, socijalni, umni (intelektualni), osjećajni (emocionalni), karakterni (moralni) i duhovni. Stvarajući pozitivno i poticajno okruženje, osobnim primjerom, programskim aktivnostima, poticanjem na razmišljanje i samoprocjenu te razgovorima u zajednici ostvaruju se **odgojni ciljevi programa**. Na taj se način razvijaju stavovi, interesi, vrijednosti i navike kod djece i mladih. Detaljnije o raspodjeli odgojnih ciljeva prema pravcima osobnog razvoja moguće je pronaći u Programu za djecu i mlade. **Obrazovni ciljevi** izviđačkog programa ostvaruju se radom prema općem i posebnom programu Saveza izviđača Hrvatske. **Razvojne (funkcionalne) ciljeve** nije moguće točno odrediti jer razvoj vještine ili sposobnosti ovisi o svakom pojedincu. Tu spadaju ciljevi vezani uz razvoj radnih, građanskih i osobnih vještina (Savez izviđača Hrvatske, 2023).

Izviđačke aktivnosti dijele se na fiksne, varijabilne i spontane. **Varijabilne aktivnosti** imaju jasno definirane ishode učenja. Djeca i mladi aktivno su uključeni tijekom izbora i planiranja varijabilnih aktivnosti sukladno mogućnostima dobnog uzrasta. Voditelji vode brigu o raznovrsnosti planiranih aktivnosti, zadovoljavanju interesa i potreba. Varijabilne aktivnosti dijele se na: methodske jedinice, izazove, misije, radionice, projekte, seminare i tečajeve. **Fiksne aktivnosti** usmjerene su na postizanje odgojnih i funkcionalnih ciljeva. Služe ostvarivanju dobre atmosfere, redovno se ponavljaju i jačaju unutarnju koheziju zajednice. Složenost pojedinih fiksnih aktivnosti sadržavat će i različite varijabilne aktivnosti. Sastanci, putovanja, šetnje i obilasci, izviđačka natjecanja, odlasci u prirodu, logorske vatre, zborovi odreda, ceremonijali i slične aktivnosti spadaju u fiksne aktivnosti. Izviđači se ponekad samostalno nalaze i družu izvan planiranih aktivnosti. Takve se aktivnosti nazivaju **spontane aktivnosti** i u skladu su s odgojno-obrazovnim ciljevima izviđačkog programa. Spontane aktivnosti mogu pozitivno doprinijeti atmosferi, osnažiti povezanost zajednice i zato ih je potrebno poticati i ohrabrivati uz razumnu procjenu. Važno je da odnos između fiksnih i varijabilnih aktivnosti bude uravnotežen kako bi se ostvario dobar život zajednice. To se najlakše može ostvariti podjelom aktivnosti u programske zone: zona akcije, zona sporta,

zona, kreativnosti, zona logike, zona zajednice i zona prirode. Varijabilne aktivnosti trebaju pokrivati različite programske zone uz korištenje različitih programskih metoda (Savez izviđača Hrvatske, 2023).

Kvalitetan izviđački rad uključuje i razne vrste suradnji. Izviđačke udruge surađuju s roditeljima, sa školama, s ustanovama i s drugim udrugama. Važnu ulogu igra i međusobna suradnja izviđačkih sekcija i odreda (udruga). Osim na lokalnoj, županijskoj i državnoj razini povremeno dolazi i do suradnje sa skautskim skupinama iz drugih zemalja. Roditelje je potrebno upoznati s planiranim aktivnostima, mjerama sigurnosti, načinima rada i sl. te s njima uspostaviti partnerski odnos. Najmanje dva puta godišnje organiziraju se roditeljski sastanci, a između njih roditelji imaju pravo zatražiti individualne konzultacije na kojima će dobiti informacije o ponašanju i napredovanju njihova djeteta. **Roditelji** se mogu pozivati na svečanosti, priredbe, pa čak i na izlete koji su organizirani za njih. Često rado pomažu oko logistike i organizacijskih poslova, a mogu pomoći i prilikom izvođenja izviđačkog programa za mlađe dobne skupine. Poželjno je i formiranje kluba brđana koji će koristiti za vlastite aktivnosti i druženje te će kroz njega sustavno pomagati u radu. Odgojni, obrazovni i razvojni ciljevi ne mogu se u potpunosti ostvariti kroz redovnu školsku nastavu. Izviđački program je idealna nadopuna formalnom odgoju i obrazovanju. **Suradnja škola i izviđačkih udruga** omogućit će cjelovito postizanje navedenih ciljeva. Izviđačke udruge mogu ostvariti suradnju s osnovnom ili srednjom školom na nekoliko načina. Neki od njih su: korištenje školskih prostorija i drugih resursa, osnivanje sekcija u školama, uključivanje učitelja i nastavnika u izviđački rad u ulozi izviđačkih voditelja, organiziranje izviđačkih aktivnosti za učenike koji nisu izviđači i slično. Suradnja je moguća i s visokoškolskim ustanovama, učeničkim i studentskim domovima. Savez izviđača Hrvatske ostvario je partnerski odnos **s ustanovama** iz područja odgoja i obrazovanja, ustanovama iz područja upravljanja u kriznim situacijama i ustanovama iz područja održivog razvoja i zaštite prirode. Suradnju s ustanovama omogućilo je preklapanje pojedinih elemenata programa zbog kojih je moguća programska suradnja, korištenje stručne usluge i opreme te obuke djece i mladih u područjima koja su udrugama od posebnog interesa. **Međusobna suradnja izviđačkih sekcija i odreda** organizira se s ciljem razmjene iskustva, druženja i međusobnog upoznavanja izviđača, lakšeg i kvalitetnijeg organiziranja aktivnosti, prilike za pokazivanje stečenih vještina i izviđačkog rada sekcije. Aktivnosti mogu organizirati pojedine izviđačke udruge, gradski i županijski savezi ili Savez izviđača Hrvatske za više izviđačkih udruga ili njihovih sekcija. Zborovanja, smotre, izviđačka natjecanja,

razmjene, zajednički izleti, logorovanja i sl. samo su neke moguće aktivnosti. **Suradnja s drugim udrugama** omogućuje uzajamno nadopunjavanje i proširivanje programa. Izviđači se upoznaju s različitim slobodnim aktivnostima i dobivaju obuku iz područja interesa za izviđački rad ako u izviđačkoj udruzi nemaju stručnu osobu za to područje. Takva suradnja može biti s udrugama iz tehničke kulture, sportskim i kulturnim udrugama te brojnim drugim kao i s drugim izviđačkim udrugama. Izviđačke udruge mogu organizirati radionice, izlete i razne izviđačke aktivnosti za članove druge izviđačke udruge. U provođenju Programa za djecu i mlade posebno se potiče suradnja s udrugama ekološkog i humanitarnog karaktera. **Suradnja sa skautima iz drugih zemalja** primjerenija je starijim dobnim kategorijama. Njezina svrha je razvijanje tolerancije i europskog identiteta te upoznavanje drugih kultura i običaja kroz razmjene, posjete, zajednička logorovanjima i slične oblike suradnje (Savez izviđača Hrvatske, 2023).

8. IZVIĐAČKA KOLONIJA ZA POLETARCE I PČELICE

Izviđačka kolonija ili kolonija poletaraca namijenjena je učenicima nižih razreda osnovne škole koji su u izviđačkom pokretu nazvani poletarci. Kolonija se najčešće organizira u proljetnim i ljetnim mjesecima u svrhu ostvarivanja dijela programa za djecu i mlade. Poletarci su smješteni u čvrstom objektu koji se najčešće nalaziti u blizini mora ili jezera, a rjeđe na planini. Krajem 20. stoljeća kolonija je trajala između 10 i 15 dana, a ponekad 7 dana. U današnje vrijeme optimalno trajanje kolonije je tjedan dana. Izviđačka kolonija ne smije biti kraća od 4 dana. (Katić-Podgorski, 1987: 76-77).

Boravkom u prirodi poletarci jačaju svoje zdravlje, upornost i izdržljivost te savladavaju dio predviđenog programa. Dnevnim redom i sudjelovanjem u raznim aktivnostima poletarci stječu zdrave životne i radne navike, produbljuju stečena znanja i usvajaju nova. Višednevne aktivnosti automatski potiču razvoj socijalizacije jer se djeca privremeno odvajaju od roditelja i njihovog sigurnog prirodnog okruženja pa podršku i pomoć pronalaze u društvu svojih vršnjaka. Voditelji svakodnevno odlaze u kontrolu urednosti soba, pohvaljuju što je dobro, ukazuju na ono što treba popraviti i dodjeljuju bodove za svaki krevet. Učenici se često žele iskazati i pohvaliti kako imaju najčišću sobu pa počinju voditi brigu o urednosti zajedničkih prostorija, okoliša u kojem borave kao i o osobnoj higijeni. Takvim aktivnostima se nesvjesno osamostaljuju i pripremaju za život (Katić-Podgorski, 1987: 77).

Organizator kolonije poletaraca može biti izviđačka udruga ili nekoliko njih u suradnji te regionalni ili županijski Savez. Kolonije se razlikuju obzirom na mjesto (primorska ili šumska) i vrijeme provedbe (ljetna ili zimska) te prema zadacima (tematska, rekreativna i opća programska). Program kolonije sastavlja se na temelju sva tri navedena segmenta i planiranih odgojno-obrazovnih ciljeva. Priprema kolonije iziskuje mnogo vremena, znanja, međusobne suradnje između voditelja, poletaraca i njihovih roditelja te svih uključenih u provedbu (Katić-Podgorski, 1987: 77).

Složena organizacija i provedba izviđačke kolonije zahtjevna je jednako kao i priprema škole u prirodi. Budući da je riječ o istom dobnom uzrastu, sve što je u ovom radu navedeno pod naslovom *Škola u prirodi* vrijedi i za organizaciju i provedbu izviđačke kolonije. Razlika između te dvije vrste aktivnosti je u samom programu. Izviđačka kolonije služi za rekreaciju, za sudjelovanje na određenim korisnim akcijama

te za nadopunu i uvježbavanje bitnih programskih zadataka koje su poletarci radili tijekom godine. Poletarci imaju mogućnost ostvariti potrebne uvjete za određenu vještinu prema posebnom programu te steći određene uvjete za oznaku određenog leta prema općem programu. Svakodnevni ceremonijal izviđačkog zbora na kojem se podiže i spušta zastava SIH i zastava Republike Hrvatske, pjevaju himne, uzvikuju poklič i govore obavijesti, specifičan je za izviđačke aktivnosti. Poletarci tako stječu dozu discipline, organizacije i jačaju osjećaj zajednice. Školi u prirodi bliska je izviđačkoj koloniji ali se razlikuje po programu i načinu rada. Duh zajednice u smislu manje skupine poletaraca, jača se i zajedničkom izradom patrolne zastave te osmišljavanjem imena jata. Raznovrsnost i složenost programa za poletarce i pčelice od izviđačkih voditelja zahtjeva dobru procjenu za odabirom aktivnosti, tj. dijela programa koji će se ostvariti kroz provedbu kolonije. Uspješnost kolonije ovisi o materijalnoj, sadržajnoj, organizacijskoj i tehničkoj pripremi. Primjerenost sadržaja osim prema dobnom uzrastu, određuje se i s obzirom na izviđačko predznanje poletaraca. Važno je uzeti u obzir i interese poletaraca koji će sudjelovati na koloniji te interese njihovih roditelja (Katić-Podgorski, 1987: 78).

Istraživanje koje je provedeno u svrhu ovog diplomskog rada odnosi se upravo na interese poletaraca. Ispitano je mišljenje poletaraca o prednostima i nedostacima škole u prirodi i izviđačke kolonije, ocijenili su koliko im se sviđaju pojedine aktivnosti (kupanje u moru, igre loptom, karaoke i slično) te su dobili priliku savjetovati o poboljšanju obje višednevne aktivnosti.

9. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

9.1. Cilj istraživanja

Djeca današnjeg doba svoje slobodno vrijeme najčešće provode sjedilačkim načinom života uz igrice na raznim tehnološkom uređajima. Višednevne aktivnosti poput škole u prirode i izviđačke kolonije pomažu djeci razviti razne vještine i otkriti njihove potencijale. Vremena se mijenjaju i sukladno tome dolazi do potrebe prilagodbe sadržaja i metoda rada prema interesima i potrebama današnje djece. Cilj istraživanja je saznati mišljenje učenika o prednostima i nedostacima obje navedene višednevne aktivnosti. Uvjet je da su ispitanici sudjelovali u školi u prirodi i na izviđačkoj koloniji. Svrha istraživanja je prema dobivenim rezultatima saznati interese učenika koje bi učitelji i izviđački voditelji trebali uzeti u obzir tijekom planiranja višednevne aktivnosti kako bi privukli što više učenika za sudjelovanje na ovakvim vrstama aktivnosti.

9.2. Uzorak ispitanika

U istraživanju je sudjelovalo 36 učenika iz četiri izviđačke udruge Saveza izviđača Hrvatske. Provedenim testom o proporciji dobivena je p-vrijednost 0.000 koja pokazuje da postoji statistički značajna razlika u udjelima izviđača iz pojedinih odreda. Najviše ispitanika (72,22%) dolazi iz Družine izviđača „Golub mira“ iz Zagreba. Najmanje ispitanika (5,56%) odazvalo se iz Odreda izviđača „Istra“ Pula, dok je podjednak broj ispitanika iz Odreda izviđača „Vladimir Nazor“ Karlovac (11,11%) i Odreda izviđača „MP“ Podsusjed (11,11%) (*Tablica 1*).

Tablica 1. Izviđačke udruge ispitanika

NAZIV IZVIĐAČKE UDRUGE	BROJ ODGOVORA	POSTOTAK
Odred izviđača "Istra" Pula	2	5,56%
Odred izviđača "Vladimir Nazor" Karlovac	4	11,11%
Odred izviđača "MP" Podsusjed	4	11,11%
Družina izviđača "Golub mira" Zagreb	26	72,22%

Učenici su dobnih kategorija četvrtog (63,89%) i petog (36,11%) razreda osnovne škole te su bili sudionici škole u prirodi i izviđačke kolonije (*Tablica 2*). Provedenim testom o proporciji nije utvrđena razlika u udjelima učenika u pojedinom razredu (p-vrijednost 0.133).

Tablica 2. Razredi OŠ (osnovne škole) ispitanika

RAZRED	BROJ ODGOVORA	POSTOTAK
4. razred OŠ	23	63,89%
5. razred OŠ	13	36,11%

Od ukupno 36 ispitanika je 17 dječaka (47,22%) i 19 djevojčica (52,78%) (Tablica 3). Provedenim testom o proporciji također nije pronađena značajna statistička razlika u udjelima među spolovima (p-vrijednost 0.868).

Tablica 3. Spol ispitanika

SPOL	BROJ ODGOVORA	POSTOTAK
dječaci	17	47,22%
djevojčice	19	52,78%

Učenici se razlikuju i po godinama primanja Programa za djecu i mlade Saveza izviđača Hrvatske. Na temelju provedenog istraživanja troje ispitanika (8,33%) u izviđačima je manje od godinu dana, četvero ispitanika (11,11%) izviđači su godinu dana, sedamnaest ispitanika (47,22%) izviđači su dvije godine, šestoro ispitanika (16,67%) izviđači su tri godine, dvoje ispitanika (5,56%) izviđači su četiri godine dok je četvero ispitanika (11,11%) u izviđačima pet godina i više (Tablica 4). Kod godina provedenih u izviđačima jasno je vidljiva razlika u distribuiranosti, odnosno zastupljenosti. Najviše ispitanika u izviđačima sudjeluje 3 godine. Proveden je Hi-kvadrat test o jednakoj distribuiranosti (p-vrijednost 0.000).

Tablica 4. Broj godina ispitanika u izviđačima

IZVIĐAČKE GODINE	BROJ ODGOVORA	POSTOTAK
manje od godinu dana	3	8,33%
1 godinu	4	11,11%
2 godine	17	47,22%
3 godine	6	16,67%
4 godine	2	5,56%
5 godina i više	4	11,11%

9.3. Uzorak varijabli – Upitnik

ANKETNI UPITNIK

1. Spol:

- a) muško
- b) žensko

2. Razred:

- a) 4. razred OŠ
- b) 5. razred OŠ

3. Koliko godina ideš na izviđače?

- a) manje od godinu dana
- b) 1 godinu
- c) 2 godine
- d) 3 godine
- e) 4 godine
- f) 5 godina i više

4. Naziv izviđačke udruge: _____

5. Ocijeni navedene aktivnosti i zaokruži broj od 1 do 5.

1 uopće mi se ne sviđa	2 ne sviđa mi se	3 nisam siguran	4 sviđa mi se	5 obožavam je
------------------------------	---------------------	--------------------	------------------	------------------

Igre loptom	1	2	3	4	5
Igre u zatvorenom prostoru	1	2	3	4	5
Igre na otvorenom prostoru	1	2	3	4	5
Štafetne igre	1	2	3	4	5
Gledanje filma	1	2	3	4	5
Mini disko	1	2	3	4	5
Karaoke	1	2	3	4	5
Radionice	1	2	3	4	5
Kupanje u moru	1	2	3	4	5
Igre u vodi	1	2	3	4	5
Kupanje u bazenu	1	2	3	4	5
Spavanje u vreći za spavanje	1	2	3	4	5
Večernje aktivnosti	1	2	3	4	5

6. Što ti se najviše svidjelo u školi u prirodi?

- a) druženje s prijateljima,
- b) aktivnosti (radionice, nastava, igre),
- c) voditelji/animatori,
- d) slobodno vrijeme,
- e) nešto drugo. _____

7. Što ti se nije svidjelo u školi u prirodi?

8. Što bi promijenio/la da škola u prirodi postane zanimljivija?

9. Što ti se najviše svidjelo na izviđačkoj koloniji?

- a) druženje s prijateljima,
- b) aktivnosti (radionice, sastanci, igre),
- c) voditelji/animatori,
- d) slobodno vrijeme,
- e) nešto drugo. _____

10. Što ti se nije svidjelo na izviđačkoj koloniji?

11. Što bi promijenio/la da izviđačka kolonija postane zanimljivija?

12. Koja aktivnost ti se više svidjela?

- a) Škola u prirodi
- b) Izviđačka kolonija

Obrazloži svoj odgovor! Zašto ti zaokružena aktivnost više svidjela?

9.4. Metode obrade podataka

Istraživanje je provedeno u kolovozu 2023. godine. Za provedbu istraživanja koristila se metoda anketnog upitnika kojeg su učenici popunjavali nakon provedene izviđačke kolonije. Anketni upitnik se sastojao od 12 pitanja koja su se odnosila na ocjenjivanje aktivnosti prema interesima učenika te njihovo zadovoljstvo sudjelovanja u školi u prirodi i na izviđačkoj koloniji. Izviđački voditelji su prikupili ispunjene upitnike i poslali ih na analizu autorici ovoga rada. Upitnici su obrađeni u programu Microsoft Excel. Za utvrđivanje statistički značajnih razlika korišten je test o proporciji. Jednaka distribuiranost utvrđena je Hi-kvadrat testom dok je razlika povezanosti između dvije kategorijalne varijable uočena pomoću Fisherovog egzaktnog testa. Prilikom zaključivanja korištena je razina značajnosti 0.05.

10. REZULTATI I RASPRAVA

10.1. *Ocjene aktivnosti prema interesima učenika*

Prema dobivenim rezultatima ispitanici su većinom jako zadovoljni ponuđenim aktivnostima koje se najčešće provode u školi u prirodi i na izviđačkoj koloniji. Kupanje u moru, vidljivo iz tablice 5., je učenicima najzanimljivija aktivnost kojoj je 28 ispitanika dodijelilo ocjenu odličan (77,78%). Večernje aktivnosti druga su najatraktivnija aktivnost s dodijeljenih 27 odličnih ocjena (75%). Treće mjesto prema interesima ispitanika zauzimaju igre na otvorenom prostoru (69,44%) koje su vidljivo atraktivnije od igra u zatvorenom prostoru kojima je 10 učenika dodijelilo ocjenu odličan (27,78%). Najveći broj negativnih ocjena ispitanici su podjednako dodijelili štafetnim igrama (8,33%) i karaokama (8,33%). Provedbom Fisherovog egzaktnog testa utvrđeno je da kod ocjena dodijeljenih štafetnim igrama postoje razlike u udjelima ocjena po spolu (p -vrijednost iznosi 0.036). Provedbom Hi-kvadrat testa o jednakoj distribuiranosti utvrđeno je većinski dio djevojčica (čak 11 od 19 djevojčica) štafetnim igrama dodijelilo ocjenu odličan dok su dječaci štafetne igre ocjenjivali svim ocjenama u rasponu od 1 do 5 u podjednakom udjelu (p -vrijednost 0.182). Slična situacija se desila i za mini disko gdje su dječaci podjednako dodjeljivali sve ocjene dok je najviše djevojčica glasalo s ocjenom odličan. Također i kod radionica, no ovdje dječaci nisu podjednako glasali sa svim ocjenama (Hi-kvadrat test, p -vrijednost 0.013) već su najčešće radionice ocjenjivali s vrlo dobrom ocjenom. Učenici su negativnu ocjenu dodijelili i mini disku (5,56%), kupanju u bazenu (2,78%) i radionicama (2,78%). Iako su navedene aktivnosti dobile negativne ocjene njihova prosječna ocjena je vrlo dobar (4). Najveći broj ocjena odličan (5) dodijeljen je aktivnostima: kupanje u moru (77,78%), večernje aktivnosti (75%), igre na otvorenom prostoru (69,44%), spavanje u vreći za spavanje (66,67%), igre u vodi (63,89%), kupanje u bazenu (52,78%), gledanje filma (50%), mini disko (44,44%), igre loptom (41,67%), štafetne igre (38,89%) i karaoke (33,33%). Prema ukupnom postotku ocjena, ocjenu odličan (5) zaslužuju aktivnosti: večernje aktivnosti (4,69), igre na otvorenom prostoru (4,67) i kupanje u moru (4,64). Igre u vodi prema ukupnom prosjeku ocjena (4,47) na samoj su granici između vrlo dobar (4) i odličan (5). Sve preostale aktivnosti prema ukupnom prosjeku ocjena spadaju u vrlo dobar (4). Najmanji ukupni prosjek ocjena (3,69) pripada aktivnosti karaoke.

Prilagodba aktivnosti prema interesima učenika može se izvesti na način da se aktivnosti s većim postotkom odličnih ocjena u ukupnom poretku češće planiraju i provode od aktivnosti koje su dobile slabije rezultate. Treba uzeti u obzir da je za ovo istraživanje ispitano samo 36 učenika. Prijedlog učiteljima i voditeljima aktivnosti je da prije odlaska na višednevnu aktivnost učenici ispune kratak anketni upitnik putem kojeg će prikupiti informacije o njihovim interesima za planirane aktivnosti te ih zatim uzeti u obzir tijekom planiranja. Učenici će ispunjavajući upitnik osjećati kao da imaju utjecaj na aktivnosti koje ih očekuju dok će učitelji s većom sigurnošću moći pripremiti aktivnosti koje će sigurno razveseliti učenike.

Tablica 5. Ocjene aktivnosti prema interesima ispitanika

OCJENE AKTIVNOSTI	BROJ OCJENA NEDOVOLJAN (1)	%	BROJ OCJENA DOVOLJAN (2)	%	BROJ OCJENA DOBAR (3)	%	BROJ OCJENA VRLO DOBAR (4)	%	BROJ OCJENA ODLIČAN (5)	%	UKUPAN POSTOTAK SVIH OCJENA
Igre l optom	0	0,00%	0	0,00%	8	22,22%	13	36,11%	15	41,67%	4,19
Igre u zatvorenom prostoru	0	0,00%	3	8,33%	7	19,44%	16	44,44%	10	27,78%	3,92
Igre na otvorenom prostoru	0	0,00%	0	0,00%	1	2,78%	10	27,78%	25	69,44%	4,67
Štafetne igre	3	8,33%	1	2,78%	8	22,22%	10	27,78%	14	38,89%	3,86
Gledanje filma	0	0,00%	1	2,78%	4	11,11%	13	36,11%	18	50,00%	4,33
Mini disk	2	5,56%	2	5,56%	9	25,00%	7	19,44%	16	44,44%	3,92
Karaoke	3	8,33%	2	5,56%	10	27,78%	9	25,00%	12	33,33%	3,69
Radionice	1	2,78%	1	2,78%	3	8,33%	16	44,44%	15	41,67%	4,19
Kupanje u moru	0	0,00%	1	2,78%	3	8,33%	4	11,11%	28	77,78%	4,64
Igre u vodi	0	0,00%	1	2,78%	4	11,11%	8	22,22%	23	63,89%	4,47
Kupanje u bazenu	1	2,78%	1	2,78%	5	13,89%	10	27,78%	19	52,78%	4,25
Spavanje u vreći za spavanje	0	0,00%	1	2,78%	8	22,22%	3	8,33%	24	66,67%	4,39
Večernje aktivnosti	0	0,00%	1	2,78%	0	0,00%	8	22,22%	27	75,00%	4,69

10.2. Prednosti škole u prirodi i izviđačke kolonije prema stavovima učenika

Na pitanja: „Što ti se najviše sviđelo u školi u prirodi?“ i „Što ti se najviše sviđelo na izviđačkoj koloniji?“ bili su dozvoljeni višestruki odgovori u anketnom upitniku. 3 ispitanika označilo je sve navedeno za školu u prirodi dok je 9 ispitanika isto označilo za izviđačku koloniju. Za školu u prirodi 8 ispitanika zaokružilo je 2 ili 3 odgovora dok je 10 ispitanika isto zaokružilo za izviđačku koloniju. Svi višestruki odgovori pribrojani su ostalima te se zbog toga brojčano stanje ne poklapa s uzorkom ispitanika (N = 36).

Tablica 6. Što ti se najviše sviđelo u školi u prirodi?

Što ti se najviše sviđelo u školi u prirodi?	BROJ ODGOVORA	PLASMAN
druženje s prijateljima	21	1
aktivnosti (radionice, nastava, igre)	12	3
voditelji/animatori	6	4
slobodno vrijeme	17	2
nešto drugo	0	5
Sve navedeno	3	
Zaokružena 2 ili 3 odgovora	8	

Tablica 7. Što ti se najviše sviđelo na izviđačkoj koloniji?

Što ti se najviše sviđelo na izviđačkoj koloniji?	BROJ ODGOVORA	PLASMAN
druženje s prijateljima	25	1
aktivnosti (radionice, sastanci, igre)	20	2
voditelji/animatori	15	4
slobodno vrijeme	16	3
nešto drugo	3	5
Sve navedeno	9	
Zaokružena 2 ili 3 odgovora	10	

Druženje s prijateljima, vidljivo iz Tablice 6. i 7., prikupilo je najviše glasova za obje višednevne aktivnosti. Četiri glasa više dobilo je kod pitanja za izviđačku koloniju. Drugo mjesto za školu u prirodi zauzima *slobodno vrijeme* (17 glasova) dok su *aktivnosti* (20 glasova) zauzele drugo mjesto za izviđačku koloniju. Budući da se radi o istim ispitanicima može se zaključiti da izbor aktivnosti ima utjecaj na zadovoljstvo učenika. *Aktivnosti* je za školu u prirodi zaokružilo 12 ispitanika što je razlika od 8 glasova u

odnosu na isti izbor za izviđačku koloniju. *Slobodno vrijeme* nalazi se na trećem mjestu kod izviđačke kolonije (16 glasova). Jedan učenik više bio je zadovoljni sa slobodnim vremenom tijekom škole u prirodi. *Voditelji/animatori* nalaze se na četvrtom mjestu kod obje višednevne aktivnosti, ali je razlika u glasovima 9 ispitanika. 6 ispitanika označilo je da su im se u školi u prirodi najviše sviđjeli voditelji/animatori dok je 15 ispitanika isti odgovor označilo za izviđačku koloniju. Razlozi navedene razlike u glasovima trebali bi se dublje ispitati, a jedna od pretpostavki je način pristupa učenicima. Zadnji odgovor u anketnom upitniku bilo je otvorenog tipa u kojem su ispitanici mogli upisati nešto drugo. Niti jedan ispitanik na pitanje za školu u prirodi nije zaokružio i dodao svoj odgovor dok su za izviđačku koloniju 3 ispitanika dodala svoje odgovore. Dodani odgovori su: *izlet na Cetinu, natjecanja i tjelovježba*. Sva tri odgovora spadaju pod kategoriju *aktivnosti*, ali nisu njima pribrojana, jer su isti ispitanici posebno zaokružiti i opciju *b) aktivnosti*.

10.3. Nedostaci prema stavovima učenika

Ispitanici su veći broj nedostataka pronašli za aktivnost škola u prirodi u odnosu na isto pitanje vezano uz aktivnost izviđačka kolonija. Pitanje je glasilo: „Što ti se nije sviđjelo u školi u prirodi?“ odnosno „Što ti se nije sviđjelo na izviđačkoj koloniji?“ Odgovori su svrstani u 8 istih kategorija za obje aktivnosti i 2 dodatne kategorije za školu u prirodi.

10.3.1. Škola u prirodi

Ispitanici su najveće nezadovoljstvo školom u prirodi pripisali organizaciji aktivnosti (25%) što je vidljivo iz *Tablice 8*. Pitanje je bilo otvorenog tipa pa su učenici imali slobodu pisanja. U kategoriju *organizacija aktivnosti* svrstani su odgovori: *strogi odmor, karaoke, aktivnosti, radionice, igre, previše hodanja*. Troje ispitanika iz iste izviđačke udruge, požalilo se na preveliku izloženost suncu. Navedeni razlog može pripadati kategoriji *vanjski utjecaji*, ali su ovoga puta odgovori vezani uz njega svrstani u kategoriju *organizacija aktivnosti*. Organizacija, tj. provedba aktivnosti bi se trebala prilagoditi vanjskim utjecajima na način da se promjeni mjesto odvijanja aktivnosti ili zamijeni nekom prikladnijom. Osmero ispitanika (22,22%) u potpunosti je zadovoljno Školom u prirodi dok jedan ispitanik (2,78%) nema konkretni razlog, a troje ispitanika (8,33%) nije ispunilo ili je prekrížilo dio za odgovor. Petero ispitanika (13,89%) požalilo

se na vanjske podražaje. Dvoje ispitanika napisalo je „*spavanje*“, a po jedan ispitanik *bube, pokvareno piće i cijenu cjelokupne aktivnosti*. Na četvrtom mjestu (8,33%) nalaze se *prekriženi i neispunjeni odgovori te trajanje putovanja i aktivnosti*. Dvoje ispitanika požalilo se na duge vožnje, a jedan na prekratko trajanje Škole u prirodi (3 dana). Kategorije *animatori/voditelji, obveze, odgovornosti i pravila i prehrana* nalaze se na petom mjestu (5,56%). Odgovori koji sačinjavaju *animatore/voditelje i prehranu* pod razlogom nezadovoljstva, nisu detaljnije precizirani. U kategoriju *obveze, odgovornosti i pravila* svrstani su odgovori: „*pranje suđa*“ i „*Nisu mi se sviđela neka pravila poput pravila o samostalnosti*“. Usprkos ukazanom nezadovoljstvu, učenike je potrebno učiti i privikavati na obveze, odgovornosti i pravila. Voditelji i učitelji trebaju biti svjesni i spremni na pružanje otpora i iskazivanje nezadovoljstva učenika. Jedan učenik (2,78%) napisao je „*drame i svade*“ koje su svrstane u kategoriju *međuljudski odnosi*.

Tablica 8. Što ti se nije sviđelo u školi u prirodi?

Što ti se nije sviđelo u školi u prirodi?	BROJ ODGOVORA	POSTOTAK	PLASMAN
ništa, sve je bilo super!	8	22,22%	2
vanjski podražaji	5	13,89%	3
organizacija aktivnosti	9	25,00%	1
međuljudski odnosi	1	2,78%	6
animatori/voditelji	2	5,56%	5
obveze, odgovornosti i pravila	2	5,56%	5
trajanje putovanja i aktivnosti	3	8,33%	4
prekriženo i neispunjeno	3	8,33%	4
prehrana	2	5,56%	5
nema konkretnog odgovora	1	2,78%	6

10.3.2. Izviđačka kolonija

Petnaestero ispitanika (41,67%) zadovoljno je izviđačkom kolonijom i nemaju niti jednu primjedbu (Tablica 9.). Uspoređujući odgovore svrstane u istu kategoriju kod škole u prirodi, razlika je od 7 ispitanika koja ide na zadovoljstvo izviđačkoj koloniji. Sedmero ispitanika (19,44%) požalilo se na organizaciju aktivnosti na izviđačkoj koloniji. U tu kategoriju svrstani su odgovori koji nisu detaljnije precizirani: *aktivnosti, igre i tjelovježba* te konkretniji odgovori: „*Više slobodnog vremena, manje tjelovježbe, više*

igra“, „Bez aktivnosti“ i „Kad na tjelovježbi trčimo.“. Četvero ispitanika (11,11%) navelo je nezadovoljstvo vanjskim podražajima. Odgovori svrstani pod vanjske podražaje bili su: *bube, spavanje, plaža i cijena izleta*. Kategorije *međuljudski odnosi i obveze, odgovornosti i pravila* nalaze se na četvrtom mjestu (8,33%). Pod kategorijom *obveze, odgovornosti i pravila* svrstani su odgovori koji se odnose na pranje suđa, pregledavanje urednosti soba i *strogi razgovori* koji su vjerojatno bili potrebni zbog odgojnog utjecaja. Isti odgovor „*drame i svađe*“ koji je bio spomenut za školu u prirodi, napisan je i za izviđačku koloniju. Ostala dva odgovora svrstana pod međuljudske odnose su: „*Nije mi se svidio neposluh nekih izviđača.*“ i „*Kako je meni melifel umro jer me je netko bacio u vodu.*“. Poveže li se odgovor *strogi razgovori* s odgovorima vezanim uz međuljudske odnose može se pretpostaviti da su voditelji reagirali iz odgojnog razloga. Dvoje ispitanika (5,56%) nije odgovorilo na postavljeno pitanje. Jedna pritužba (2,78%) odnosila se na trajanje te jedna (2,78%) na neprimjereno ponašanje voditelja.

Tablica 9. Što ti se nije svidjelo na izviđačkoj koloniji?

Što ti se nije svidjelo na izviđačkoj koloniji?	BROJ ODGOVORA	POSTOTAK	PLASMAN
ništa, sve je bilo super!	15	41,67%	1
vanjski podražaji	4	11,11%	3
organizacija aktivnosti	7	19,44%	2
međuljudski odnosi	3	8,33%	4
animatori/voditelji	1	2,78%	6
obveze, odgovornosti i pravila	3	8,33%	4
trajanje putovanja i aktivnosti	1	2,78%	6
prekriženo i neispunjeno	2	5,56%	5

10.4. Prijedlozi učenika za poboljšanje aktivnosti

Ispitanici su više prijedloga za poboljšanje aktivnosti naveli kod pitanja: „Što bi promijenio/la da škola u prirodi postane zanimljivija?“ u odnosu na isto pitanje vezano uz izviđačku koloniju. Odgovori ispitanika svrstani su u 7 istih kategorija za obje aktivnosti i 1 dodatnu za izviđačku koloniju.

10.4.1. Škola u prirodi

Prema dobivenim rezultatima vidljivim u *Tablici 10.*, šesnaestero ispitanika (44,44%) promijenilo bi nešto vezano uz organizaciju aktivnosti. Neki od odgovora svrstanih u kategoriju *organizacija aktivnosti* su: disko party, više nastave, više aktivnosti poput igara na otvorenom prostoru, više nesvakidašnjih igara, manje hodanja, više slobodnog vremena, više aktivnosti, više istraživanja i manje tjelovježbe. Pritom su igre spomenute nekoliko puta. Sedmero ispitanika (19,44%) ne bi ništa mijenjali. Šestero ispitanika (16,67%) naveli su odgovore na koje je teško utjecati te su iz tog razloga svrstani pod kategoriju *vanjski podražaji*. Istaknuti odgovori svrstani u kategoriju *vanjski podražaji* na koje bi se moglo barem malo utjecati su: „*Volio bih da barem većina učenika sudjeluje u sportovima.*“, „*Da bude besplatno i da možemo ne sudjelovati u igrama ako ne želimo.*“ i „*Da idemo češće u školu u prirodi*“. Većina učenika vjerojatno će više sudjelovati u sportovima ako se prilagode njihovim interesima. Iako učenici ne bi trebali biti opterećeni cijenom aktivnosti istraživanje je pokazalo suprotno kod nekoliko učenika. Raznim projektima i donacijama za socioekonomske situacije moguće je smanjiti troškove aktivnosti. Škola u prirodi mogla bi se organizirati na kraju 3. i 4. razreda OŠ iako to zahtjeva trošak roditelja i dodatan posao učiteljima, ali bi išlo na korist učenicima. Petero ispitanika (13,89%) nije odgovorilo na pitanje. Po jedan ispitanik (2,78%) promijenio bi voditelje i pokušao utjecati na međuljudske odnose.

Tablica 10. Što bi promijenio/la da škola u prirodi postane zanimljivija?

Što bi promijenio/la da škola u prirodi postane zanimljivija?	BROJ ODGOVORA	POSTOTAK	PLASMAN
ništa, sve je bilo super!	7	19,44%	2
vanjski podražaji	6	16,67%	3
organizaciju aktivnosti	16	44,44%	1
međuljudske odnose	1	2,78%	5
voditelje	1	2,78%	5
obveze, odgovornosti i pravila	0	0,00%	6
prekriženo, neispunjeno i <i>ne znam</i>	5	13,89%	4

10.4.2. Izviđačka kolonija

Prema dobivenim rezultatima vidljivima u *Tablici 11.*, trinaestero ispitanika (36,11%) ništa ne bi mijenjali. Jednako toliko (36,11%) promijenilo bi nešto u organizaciji aktivnosti. Nekoliko ispitanika pritom navodi da bi dodali više zanimljivih igara i aktivnosti, produžili slobodno vrijeme i ostajali duže na plaži. Odgovori: „*Gledanje filma*“ i „*Tjelovježba, kupanje i radionice*“ vidljivo spadaju u organizaciju aktivnosti, ali prijedlozi promjena nisu jasno definirani. Troje ispitanika bi uvelo svakodnevno noćno kupanje u moru. Noćno kupanje učenicima bi stvorilo zanimljivu avanturu koju bi doživotno pamtili, ali voditelji aktivnosti moraju biti svjesni rizika i smanjiti ga na minimum. Jedan od istaknutih odgovora je: „*Da možemo planinariti i ići u prirodu više*“. Troje ispitanika (8,33%) nije odgovorilo na postavljeno pitanje dok bi jednako toliko ispitanika promijenilo nešto iz kategorije *obveze, odgovornosti i pravila*. Promijene koje bi ispitanici uveli su: više slobode za starije, uklonili bi obvezu pranja suđa i buđenje bi pomaknuli na 11 sati. Odgovori: „*Volio bih da barem većina izviđača sudjeluje u sportovima i igrama*“ i „*Da ima više izviđača*“ svrstani su u kategoriju *vanjski podražaji* (5,56%). Upravo prilagodba aktivnosti interesima učenika, jedan je od načina utjecaja na navedene *vanjske podražaje* koji time i nisu u potpunosti pravi vanjski podražaji. Po jedan ispitanik (2,78%) produžio bi trajanje aktivnosti i pokušao utjecati na međuljudske odnose, ali prijedlog utjecaja nije naveden.

Tablica 11. Što bi promijenio/la da izviđačka kolonija postane zanimljivija?

Što bi promijenio/la da izviđačka kolonija postane zanimljivija?	BROJ ODGOVORA	POSTOTAK	PLASMAN
ništa, sve je bilo super!	13	36,11%	1
vanjske podražaje	2	5,56%	3
organizaciju aktivnosti	13	36,11%	1
međuljudske odnose	1	2,78%	4
voditelje	0	0,00%	5
obveze, odgovornosti i pravila	3	8,33%	2
prekriženo i neispunjeno	3	8,33%	2
trajanje aktivnosti	1	2,78%	4

10.5. Škola u prirodi ili izviđačka kolonija? Zašto?

Zadnje pitanje u upitniku sačinjeno je od 2 dijela. Prvi dio pitanja je: „*Koja aktivnost ti se više sviđjela?*“ te su ponuđene obje vrste aktivnosti. Odgovori ispitanika vidljivi u tablici 12., pokazuju da su učenici zadovoljniji izviđačkom kolonijom (91,67%) u odnosu na školu u prirodi (8,33%). Dobiveni udio statistički je značajan s p-vrijednošću $2.272 \cdot 10^{-7}$ provedbom testa o proporciji.

Tablica 12. *Koja aktivnost ti se više sviđjela?*

Koja aktivnost ti se više sviđjela?	BROJ ODGOVORA	POSTOTAK
Škola u prirodi	3	8,33%
Izviđačka kolonija	33	91,67%

Drugi dio pitanja je glasio: „*Obrazloži svoj odgovor! Zašto ti se zaokružena aktivnost više sviđjela?*“. Odgovori su svrstani u osam kategorija vidljivih u Tablici 13. Dvanaestero ispitanika (33,33%) razlog je povezalo s organizacijom aktivnosti i zanimljivosti sadržaja. Neki od istaknutih odgovora s glasom za izviđačku koloniju: „*Zato što smo u izviđačkoj koloniji puno više osamostaljeni i bavimo se zanimljivim sadržajima*“, „*Jer ovdje mogu ići ako hoću, idem negdje gdje ima više prirode i mogu naučiti neke stvari koje su zanimljivije od škole*“, „*Jer smo kreativniji i više učimo*“. Tri odgovora s glasom za školu u prirodi: „*Zato što volim slobodno vrijeme i volim školu u prirodi jer ne traje dugo*“, „*Jer smo se mogli kupati i imam puno više poznatih*“ i „*Radimo šatore, igramo se, zabavljamo se*“. Osmero ispitanika (22,22%) za razlog navodi duže trajanje aktivnosti izviđačka kolonija koje im se sviđjelo. Sedmero ispitanika (19,44%) spominje međuljudske odnose. Jedan istaknuti odgovor svrstan u kategoriju *međuljudski odnosi*: „*Zato što su na koloniji bolji voditelji, a djeca koja su na koloniji se bolje i ljepše ponašaju nego djeca koja su bila na školi u prirodi*“. Šestero ispitanika (16,67%) nije navelo razlog dok je jednako toliko (16,67%) za razlog navelo zadovoljstvo voditeljima izviđačke kolonije. Četvero ispitanika (11,11%) osjećaju veću samostalnost, kreativnost i slobodu izbora na izviđačkoj koloniji. Troje ispitanika (8,33%) napisali su utjecaj vanjskih podražaja, jedan od odgovora: „*Zato što nisam povraćao na Omišu*“.

Tablica 13. Obrazloži svoj odgovor! Zašto ti se zaokružena aktivnost više sviđjela?

Obrazloži svoj odgovor! Zašto ti se zaokružena aktivnost više sviđjela?	BROJ ODGOVORA	POSTOTAK	PLASMAN
trajanje aktivnosti	8	22,22%	2
vanjski podražaji	3	8,33%	6
organizacija aktivnosti i zanimljivost sadržaja	12	33,33%	1
međuljudski odnosi	7	19,44%	3
voditelji	6	16,67%	4
veća samostalnost i sloboda izbora	4	11,11%	5
nema konkretnog razloga	7	19,44%	3
prekriženo i neispunjeno	6	16,67%	4

11. ZAKLJUČAK

Učenici nižih razreda osnovne škole prirodno su skloni istraživanju svijeta koji nas okružuje, druženju s vršnjacima i stjecanju novih znanja. Višednevne aktivnosti odličan su alat za nadopunu njihovog odgoja i obrazovanja, jer sama promjena mjesta boravka u njima budi motivaciju za učenjem. Iako je motivacija prirodna, ona će se smanjiti ili nestati ako planirane aktivnosti nisu prilagođene interesima učenika za koje se provode.

Istraživanjem se željelo saznati mišljenje učenika o prednostima i nedostacima škole u prirodi i izviđačke kolonije. Rezultati *Tablice 5.* pokazuju da učenici najviše preferiraju igre na otvorenim prostoru i večernje aktivnosti, dok najmanje interesa iskazuju prema karaokama i štafetnim igrama. Uspoređujući kategoriju *aktivnosti u Tablici 6. i Tablici 7.* može se zaključiti da izbor aktivnosti ima utjecaj na zadovoljstvo učenika. Prema mišljenju učenika, prednost obiju aktivnosti je druženje s prijateljima. Slobodno vrijeme tijekom škole u prirodi njezina je prednost u odnosu na izviđačku koloniju čija je prednost u zanimljivijim aktivnostima prema mišljenju ispitanika. Nedostaci aktivnosti prema mišljenju učenika vidljivi su u rezultatima *Tablice 8. i Tablice 9.* Odgovori na otvorena pitanja svrstani su u osam zajedničkog kategorija za obje aktivnosti te dodatne dvije kategorije za školu u prirodi. Najviše nedostataka učenici pronalaze u organizaciji obje aktivnosti. Potrebno je uzeti u obzir da polovica ispitanika nije imala niti jednu primjedbu na izviđačku koloniju dok je manji postotak potpunog zadovoljstva sudjelovanjem na aktivnosti škola u prirodi. Kategorizirani prijedlozi učenika za poboljšanje aktivnosti vidljivi su u *Tablici 10. i Tablici 11.* Najviše prijedloga, 44,44% za školu u prirodi i 36,11% za izviđačku koloniju, ponovno se vežu uz organizaciju aktivnosti. Rezultati *Tablice 12.* jasno pokazuju veće zadovoljstvo učenika sudjelovanjem na izviđačkoj koloniji u odnosu na školu u prirodi. Osim razloga vezanih uz organizaciju aktivnosti koja je ponovo u najvećem postotku (33,33%), učenici u velikoj mjeri (22,22%) za razlog navode trajanje aktivnosti i međuljudske odnose (19,44%).

Ovim radom uočen je utjecaj organizacije aktivnosti na zadovoljstvo učenika te se potiču daljnja istraživanja slične tematike.

LITERATURA

1. Baden-Powell, R. (1930). *Rovering to Success*. London: Herbert Jenkins
2. Husanović-Pejnović, D. (2011). *Održivi razvoj i izvanučionička nastava u zavičaju*. Zagreb: Školska knjiga.
3. Jakolić, M. (2022). Potencijali sudjelovanja u izviđačkim aktivnostima za djecu i mlade (Diplomski rad). Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Zagreb.
4. Katić-Podgorski, M. (1987). *Rad s poletarcima*. Zagreb: Savez izviđača Hrvatske.
5. Ličina, B. (2000). *Izviđaštvo u razvoju mladeži i škole*. Zbornik radova. Petrinja: Savez izviđača Hrvatske i Visoka učiteljska škola Petrinja.
6. Majer, K., Bušić, P., Mošmondor, Z., Babić, T., Šnur, Z. (2008). *Javorovi listovi. Priručnik za vođe patrola izviđača i planinki*. Zagreb: Savez izviđača Hrvatske.
7. Miljković, D. (2009). *Pedagogija za sportske trenere*. Zagreb: Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
8. Ministarstvo znanosti i obrazovanja (27/2019). Kurikulum za nastavni predmet Tjelesne i zdravstvene kulture za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj. Zagreb: Narodne novine.
9. Oblak, D. (1958). *Treća crnovrška: priča o jednoj četi s napomenama o izviđačkom metodi rada*. Zagreb: Mi mladi.
10. Previšić, V. (1987). *Izvanastavne aktivnosti i stvaralaštvo*. Zagreb: Školske novine.
11. Prskalo, I., Sporiš, G. (2016). *Kineziologija*. Zagreb: Školska knjiga.
12. Savez izviđača Hrvatske (2021). O Savezu. Preuzeto s: <https://scouts.hr/o-savezu/>
13. Savez izviđača Hrvatske (2021). O Savezu. *Povijest*. Preuzeto s: <https://scouts.hr/o-savezu/povijest/>
14. Savez izviđača Hrvatske (2022). Statut Saveza izviđača Hrvatske. Preuzeto s: <https://scouts.hr/wp-content/uploads/2022/12/Statut-SIH-a-cistopis-Vijece-24.04.2022..pdf>
15. Savez izviđača Hrvatske (2015). Statutarna odluka o sekcijama (dobnim skupinama) članstva u SIH-u. Zagreb: Savez izviđača Hrvatske.
16. Savez izviđača Hrvatske (2023). Program za djecu i mlade. Zagreb: Savez izviđača Hrvatske.

17. Šiljković, Ž., Rajić, V., Bertić, D. (2007). Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti. *Odgojne znanosti*, 9(2), 133-145. Zagreb: Učiteljski fakultet.
18. Tomažič, D. (2022). Škola u prirodi, zašto? (Stručni rad). Varaždinski učitelj – digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje.
19. World Scout Bureau (1998). Scouting: an educational system. Geneva: World Scout Bureau
20. World Scout Bureau (2012). Temeljne osobine izviđačkog pokreta. Zagreb: Savez izviđača Hrvatske. Preuzeto s: <https://scouts.hr/documents/2013/03/temeljne-osobine-izvidackog-pokreta.pdf/>
21. World Scout Bureau (2019). Temeljne osobine izviđačkog pokreta. Zagreb: Savez izviđača Hrvatske

PRILOG

Prilog 1. - Izjava o izvornosti rada

Ja, Maja Ljubojević, izjavljujem da sam samostalno izradila diplomski rad na temu „Stavovi učenika o višednevnim aktivnostima: škola u prirodi i izviđačka kolonija" te da u izradi nisam koristila druge izvore osim onih koji su u radu navedeni.

Maja Ljubojević